

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української філології та славістики

Кваліфікаційна робота
з української мови

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТИПИ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ
АНГЛІЗМІВ У МОВІ СУЧАСНОЇ ПОСТМОДЕРНОЇ ПРОЗИ

Студентки групи СОукр 60-18
факультету германської філології,
форма здобуття освіти: денна,
освітньо-професійна програма Українська мова і
література, англійська мова, редагування освітніх
видань,
спеціальність 014 Середня освіта,
спеціалізація Українська мова і література,
Головіної Олени Віталіївни

Допущена до захисту
«__» _____ року

Завідувач кафедри

(підпис)

(ПІБ)

Науковий керівник —
доктор філологічних наук,
професор Валюх Зоя Орестівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2019

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kiiv National Linguistic University
Department of Ukrainian Philology and Slavic Studies

DIPLOMA PAPER
STRUCTURAL-SEMANTIC TYPES AND FUNCTIONING OF ENGLISH
BORROWINGS IN THE LANGUAGE OF CONTEMPORARY
POSTMODERN PROSE

OLENA HOLOVINA
Group SOukr 60-18
Department of Germanic Philology
Research Adviser
Prof. Valiukh Zoya Orestivna

KYIV 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ.....	8
1.1 Поняття запозичення й основні підходи до його витлумачення.....	8
1.2 Основні чинники входження новітніх запозичень до української мови.....	14
1.3 Англізми в системі запозиченої лексики.....	19
1.4 Особливості художнього дискурсу та місце англізмів у мовотворчості сучасних постмодерністів.....	25
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛІЗМІВ В СУЧАСНОМУ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ.....	32
2.1 Лексико-семантичні типи англізмів.....	32
2.2 Структурні особливості англізмів.....	44
2.3 Структурно-граматичні типи англізмів.....	46
2.4 Структурно-семантична класифікація варваризмів.....	50
2.5 Словотвірний потенціал англізмів.....	55
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3. СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ АНГЛІЗМІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ.....	62
3.1 Номінативна функція.....	62
3.2 Комунікативна функція.....	74
3.3 Інформативна функція.....	77
3.4 Експресивна функція.....	79
3.5 Емотивна функція.....	80
Висновки до розділу 3.....	82
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	88
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	95
ДОДАТКИ.....	96
SUMMARY.....	103

ВСТУП

Початок ХХІ століття відзначається бурхливими змінами в зовнішній і внутрішній політиці нашої держави, розширенням взаємозв'язків з розвинутими країнами світу в галузі науки, техніки, культури тощо. Тому процес запозичення стрімко набуває глобалізаційного характеру.

Проблема запозичень упродовж тривалого часу перебуває у колі наукових зацікавлень вітчизняних і закордонних дослідників, а саме: Ю.О. Жлуктенка, Б.М. Ажнюка, О.Г. Муромцевої, С.В. Семчинського, Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловської, Н.В. Скибицької, О.А. Стишова, В.П. Сімонока, А.Г. Гудманяна, О.І. Чередниченка, Л.М. Архипенко, Г.А. Сергєєвої, Л.П. Кислюк, І.М. Каминіна та ін.

У дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів запозичену лексику вивчали з різних позицій. Так, етапи та ступені адаптації запозичень були предметом дослідження Л.М. Архипенко, І.М. Каминіна, І.І. Огієнка, Л.П. Крисіна, Е.Й. Есенової, S.E. Tabiati, Л.П. Кислюк, Н.С. Жмаєвої та ін.

Проблеми функціонування запозичень у лексико-семантичній системі мови-реципієнта вивчали О.А. Стишов, Т.М. Полякова, Н.О. Попова, Я.В. Битківська, В.П. Сімонок, Л.О. Чурсіна та ін.

Особливості поповнення термінологічної лексики запозиченнями досліджували О.М. Лисенко, С.А. Федорець, Г.А. Сергєєва та ін.

Структуруванню чужомовної лексики за лексико-семантичними групами присвячені праці Л.М. Архипенко, Л.П. Кислюка, О.Г. Муромцевої, Д.В. Мазурик, В.П. Сімонок та ін.

Словотвірний потенціал запозиченої лексики став предметом аналізу в роботах Л.П. Кислюк, Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловської, О.А. Стишова, Н.В. Скибицької, Д.В. Мазурик, Л.О. Чурсіної та ін.

Чинники, які сприяли входженню чужомовної лексики в українську мову, розглядали у своїх дослідженнях Е.Й. Есенова, І.П. Скорейко-Свірська,

Л.П. Крисін, Ю.О. Жлуктенко, Т.М. Полякова, П.О. Селігей, В.П. Сімонок Н.О. Попова та інші.

Попри динаміку збільшення кількості наукових праць з дослідження запозичень, перед мовознавцями залишається низка питань, які потребують системного вивчення нової запозиченої лексики, що продовжує входити до лексикону української мови в останні десятиліття у зв'язку з активними змінами в зовнішній і внутрішній політиці нашої держави, розширенням взаємозв'язків з розвинутими країнами світу в галузі науки, техніки, культури тощо.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою вивчення структурно-семантичних особливостей запозичених слів, зокрема англізмів та проаналізувати їхнє стилістичне призначення в сучасній художній прозі.

Мета роботи – виявити та проаналізувати структурно-семантичні особливості й функціонування англомовних запозичень у мовотворчості сучасних українських письменників-постмодерністів.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі **завдання**:

- 1) з'ясувати природу поняття «англізм»;
- 2) проаналізувати основні підходи до витлумачення англізмів в сучасному мовознавстві;
- 3) визначити основні чинники входження запозичень до української мови;
- 4) з'ясувати статус запозиченої лексики в художньому дискурсі;
- 5) здійснити тематичну класифікацію новітніх англізмів;
- 6) визначити структурно-семантичні особливості англізмів у сучасній постмодерній прозі;
- 7) визначити словотвірний потенціал англізмів;
- 8) з'ясувати стилістичне призначення англізмів у сучасній постмодерній прозі;
- 9) встановити роль англомовних одиниць у формуванні мовної картини носіїв української мови, що найактивніше вбирають запозичену лексику.

Об'єктом дослідження є нові англомовні запозичення, які функціонують в мові сучасної постмодерністської прози.

Предметом дослідження є структурно-семантичні та функційні риси англізмів у сучасному мовному дискурсі та художній літературі.

Методи дослідження зумовлені специфікою об'єкта й конкретними завданнями роботи. Для досягнення мети застосовувалися такі методи дослідження: описовий метод, зіставний метод, структурний метод, соціолінгвістичний метод (анкетування) та метод функційного аналізу.

Наукова новизна роботи полягає у розв'язанні науково-практичного завдання щодо обґрунтування теоретичних підходів та практичних рекомендацій стосовно семантичного та словотвірного освоєння та вживання новітніх запозичень в українській мові. У роботі визначено сутність та лінгвістичний статус терміна «запозичення». Запропоновано класифікацію неозапозичень за семантичним критерієм. Схарактеризовано основні етапи адаптації та особливості семантичної і словотвірної поведінки новітніх іншомовізмів в сучасній постмодерній прозі. Систематизовано чинники інтенсивного входження нових чужомовізмів до лексико-семантичної системи української мови, які дозволяють поповнити новітніми запозичення склад мови. Виявлено основні типи змін у семантичній структурі новітніх запозичень, що відбулися внаслідок їхнього семантичного засвоєння на українськомовному ґрунті. З'ясовано чинники словотвірної активності неозапозичень. Проведено та проаналізовано соціологічне опитування на тему: « Використання англізмів у сучасному світі ».

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження уможливлюють застосування аналізованого матеріалу в лексикографічних працях для створення словників іншомовної лексики та при розробці лекційних, практичних занять у вивченні курсу «Сучасна українська літературна мова» (розділи «Словотвір», «Морфологія»). А також можуть бути використані для вивчення динамічних процесів у лексичній системі української мови.

Апробація. Результати дослідження апробовано на засіданні кафедри української філології та славістики КНЛУ та на Міжнародній науково-практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (Київ, 2019), за матеріалами виступу надруковано тези.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, списку лексикографічних джерел й списку джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг роботи становить 103 сторінки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Поняття запозичення й основні підходи до його витлумачення

У сучасному світі усі мови контактують з різними мовами світу, де з кожним роком взаємовплив між країнами поширюється на всі можливі сфери їх життя, неминучими стають контакти між народами та їх культурами, постійно відбувається взаємообмін та взаємозбагачення між мовами.

Проблема мовних контактів є однією з найскладніших та водночас найцікавіших у сучасному мовознавстві. Взаємодія різних мовних систем, що безпосередньо пов'язана з історією та культурою народів, найяскравіше розкривається при вивченні мовних елементів, які стали спільними для двох або кількох мов. Зміни в суспільстві мають значний вплив на мову, як зазначає С.А. Федорець (2000), оскільки сучасна українська мова рухлива й швидко реагує на розширення географії, засвоєння нових технологій, розвиток науки і техніки поповненням лексичного словника мови (Федорець, 2000). За твердженням Е.Й. Есенова (2015) «немає мов, в яких не було б запозичених слів, оскільки немає народів, які протягом своєї історії не мали б зв'язків з іншими народами» (Есенова 2015, с. 45).

Докорінні зміни відбувалися у ХХ ст., а саме у сферах політичної, економічної та науково-технічної діяльності, а також зняття відомих табу щодо використання української мови, що слугувало зростанню впливу англійської мови на українську й примноженню кількості запозичень в українському лексичному складі мови.

Іншомовні запозичення є властивими для кожної мови і не менш важливими для лексичного складу сучасної української мови, ця тема завжди досліджувалася як важлива й актуальна.

З огляду на це явище запозичення постійно перебуває під пильною увагою українських та закордонних дослідників. У різний час цьому явищу

присвятили свої праці Б.М. Ажнюк, Л.М. Архипенко, Я.В. Битківська, А.Г. Гудманян, Ю.О. Жлуктенко, І.М. Каминін, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк, Н.Ф. Клименко, Д.В. Мазурик, О.Г. Муромцева, С.В. Семчинський, Г.А. Сергєєва, В.П. Сімонок, Н.В. Скибицька, О.А. Стишов, О.І. Чередниченко, Л.В. Чурсіна та багато інших.

Однією з найактуальніших проблем завжди було розрізнення терміну запозичених слів, що позначають певний тип лексики в українській мові. Як зазначає І.П. Скорейко-Свірська (2007), мовознавці використовують для їх позначення такі терміни: іншомовні вкраплення, запозичення, неозапозичення, чужомовні елементи, іноземні слова, варваризми, іншомовізм, інтернаціоналізми тощо (Скорейко-Свірська 2007, с.1).

Найпоширенішим терміном на позначення слів, які увійшли в мову з різних мов є термін «запозичення». Запозичення є невід'ємною частиною словникового складу української мови. Але, на жаль, сучасна українська літературна мова не має одностайності у трактуванні цього поняття. «Запозичені слова – іншомовні слова, цілком засвоєні мовою, що їх запозичила, вони не сприймаються мовцями як чужорідний елемент і не потребують пояснень щодо форми і значення» таке визначення подане в «Енциклопедії української мови» (Бажан 2000).

Різноманітні погляди на основні аспекти неозапозичень деталізовані в працях О.А. Стишова. Мовознавець аналізує неозапозичення як динамічний сучасний спосіб надбання лексичних одиниць сучасної мови. Науковець вважає, що чим глобальніші всесвітні зміни в житті, тим швидше змінюється лексика, тим вона плинніша. Водночас, чимало мовознавців розсудливо оцінюють процес запозичення, адже, на їх погляд, вони збагачують українську мову новою лексикою, поняттями, думками та реаліями (О.М. Кордюк). Такої ж думки О.О. Потебня (1968), він стверджує, що «запозичувати – означає брати для того, щоб можна було внести в скарбницю людської культури більше, ніж отримуєш» (Потебня 1968, с. 68).

Як зазначає Л.В. Струганець (2002), термін «запозичення» вживають у лінгвістиці для позначення процесу та результату цього процесу:

- 1) входження іншомовної одиниці у мову;
- 2) процес адаптації або засвоєння як завершений комплекс зазначених ступенів (Струганець 2002, с. 51).

М.П. Кочерган, зокрема, переконує, що термін «запозичення – активний процес. ... мова, яка запозичує слова, переробляє їх, перебудовує, підпорядковуючи своїм внутрішнім закономірностям» (Кочерган 2010, с. 232).

До важливих закономірностей, характерних для процесу запозичення, належать вибірковість запозичуваного значення. Переважна кількість запозичень не охоплюють повний обсяг семантичної структури запозиченого слова, а лише ті значення, які потребує мова-реципієнт в певний період.

Відомо, що лексичний склад мови зазнає змін не лише поступово та безперервно, а й нерівномірно. Це відбувається переважно в часи значних соціально-культурних модифікацій (О.А. Стишов 2003, с. 35).

Однієї думки дотримуються українські мовознавці О.О. Селіванова та О.Б. Ткаченко. О.О. Селіванова (2011) вважає «запозиченням» «процес уведення до певної мови морфем, слів або висловів іншої мови, а також слово чи сполуку, уведено до певної мови з іншої мови» (Селіванова 2011, с. 174). О.Б. Ткаченко (2000) подає таку дефініцію терміна «запозичення»: «Запозичення – звук, морфема, слово або його окреме значення, фразеологізм або синтаксична конструкція, перенесені з однієї мови в іншу, а також сам процес перенесення» (Бажан 2000, с. 179).

На сьогодні найбільша чисельність запозичень в українську мову потрапляє з англійської мови. Це трапляється цілком природно й логічно і не потребує особливих доказів. На думку іноземних науковців, термін «запозичення» – це метафори. У випадку потреби іншомовізму, оратори цілеспрямовано приймають нове запозичення, оскільки вважають його

найточнішим відповідником ідеї, яку вони намагаються висловити (V. Chandra Sekhar Rao 2018, с.4).

Є.Д. Федченко під терміном «англізм» розуміє як загальний термін, що об'єднує усі категорії запозичень з англійської мови, так і більш вузький термін, що стосується слів, які функціонують в англійській мові Великобританії (Фабіан 2018, с. 79).

За визначенням Л.В. Струганець, «розвиток словникового складу літературної мови – це ...діалектично взаємопов'язані процеси, результатами яких є: поповнення новими лексичними одиницями; поступове звуження вживання, а згодом і вихід окремих номенів, що з певних причин виявилися застарілими; семантична трансформація; стилістична транспозиція слів, що уже існують...» (Струганець 2002, с. 46). Науковець надає перевагу таким найважливішим способам поновлення лексичного складу сучасної української мови: утворення неологізмів на основі питомих мовних одиниць; неозапозичення лексем з інших мов; влиття лексичних елементів із периферійних сфери мовної системи (Струганець 2002, с. 57).

Як зазначає Л.П. Крисін (1968), «запозичення – один із шляхів заміни двочленного найменування одночленним; тому, мабуть, можна стверджувати, що іншомовному слову віддається перевага над питомих описовим зворотом, якщо обидва вони є найменуваннями нерозчленованого поняття» (Крисін 1968, с. 26).

Загалом термін «запозичення» має ширше значення, ніж «іншомовна лексика». І якщо автор вміщує у свій твір певні іншомовні слова, то він так чи інакше запозичує їх. Але якщо вони зафіксуються в нашій мові, увійдуть в широкий ужиток, то стануть абсолютно запозиченими, а слова ж, які вжиті з метою увиразнення мови авторського стилю потрібно відносити до іншомовної лексики.

Сучасні лінгвісти вважають запозичення: а) мовною універсалією (Л.П. Кислюк, В.Н. Ярцева); б) закономірністю, притаманною усім або більшості мов світу (О.С. Ахманова). Наявність запозиченої лексики, як

переконує О.Л. Петришин, об'єктивно характерна для будь-якої мови, що зумовлено як позалінгвальними факторами, так і власне природою мови як цілісної системи (Петришин 2018, с. 135).

В українській мові відбуваються постійні зрушення та заміни архаїзмів, як функціонально віджилих елементів новими, необхідними сучасній мові у певний період її розвитку (Олефіренко 2005). Ці зміни й спричиняють оновлення лексикону мови.

Англомовний світ випереджає усі країни у культурному й економічному розвитку. Іноземною мовою викладають, роблять безліч відкриттів, нею оприлюднюють три чверті наукових досліджень. Тож і не дивно, що більшість новітніх термінів виникає в англійській мові й надалі поширюється по всьому світу, потрапляючи і в українську мову. Адже в сучасному світі не може бути такого, що мова не піддаючись впливу будь-якої іншої мови, могла б розвиватися (Augun 2015, с. 158). Взаємне збагачення мов – це історична неминучість, і ці зв'язки обов'язково призводять до збагачення кожної з цих мов.

За твердженням М.П. Фабіана (2018), своєрідним «переможцем» серед мов світу, які є джерелами запозичень, виступає англійська мова. Її значення у сучасному світі, у розвитку процесів обміну інтернаціональною інформацією можна порівняти тільки з роллю латинської мови в епоху середньовіччя. Англійська мова є оригінальною й самобутньою «латиною сучасності», оскільки такої кількості іншомовізмів мовам світу не поглинала жодна мова, окрім латинської і, можливо, грецької (Фабіан 2018, с. 76).

Запозичені лексеми не позбавляють українську мову термінологічної своєрідності, адже вони підпорядковуються нормам сучасної української мови, швидко адаптуються до її словотвірної та морфологічної систем, не порушуючи їх стабільності. Варто звернути увагу на думку І.І. Огієнка (1915), що головний мотив запозичення новітніх слів вбачав у нерівномірності культурного розвитку народів-сусідів: «чим культурніше і оригінальніше народ, тим сильніше він впливає на сусідів» (Огієнко 1915,

с. 14-15). «Сьогочасне захоплення англійською та американською культурою – лише мода, а вона, як і будь-яка мода, недовговічна й швидкоплинна» (Селігей 2007, с. 16).

Надмірне вживання неозапозичень руйнує систему мови і тому, все ж потрібно поступово зменшувати використання запозичених лексем. Загострюється ситуація з вилученням певної частини запозичень зі словників української мови (Ажнюк 2001, с. 42-43). Прихильником цього був також І.С. Нечуй-Левицький, який стверджував, що «для літератури взірцем книжного язика повинен бути іменно язык сільської баби» (Селігей 2008, с. 58). Але уникнути запозичень неможливо, бо частина з них традиційно функціонує у різних терміносистемах і є зрозумілою для більшості користувачів.

На відміну від інших способів поповнення словникового складу мови, як стверджує Н.С. Жмаєва, запозичення називають «ледачим» процесом (Жмаєва 2011, с. 50). Запозичення функціонують у різних куточках світу та її носіїв можна знайти майже всюди (Tabiati 2012, с. 1). Важливе значення при мовній взаємодії виконують білінгви, оскільки саме їх мовна діяльність слугує основним джерелом іншомовних інноваційних технологій для інших носіїв мови. У той час як монолінгви задовольняють потребу в лексичних інноваціях головним чином за рахунок внутрішніх ресурсів своєї мови, білінгви мають у постійній готовності як джерело готового лінгвістичного матеріалу свою другу мову.

З огляду на велику кількість українських питомих відповідників, які пропонували у різні часи українські термінознавці, не варто їх одразу відкидати, бо вже наявний термін іншомовного походження для найменування певних понять. За твердженням М.П. Фабіана (2018), якщо питомий термін має те ж саме значення, що й запозичений, його варто зафіксувати як єдиний нормативний варіант або як синонім поряд із терміном іншомовного походження (Фабіан 2018, с. 187).

1.2 Основні чинники входження новітніх запозичень до української мови

Динаміка процесу запозичення завжди була достатньо активною, враховуючи весь обсяг запозичених одиниць, які входять до української мови та її мовлення. З огляду на це, науковці, перш ніж удаватися до вивчення адаптації іншомовних лексем, насамперед виокремлювали як мовні, так і позамовні чинники появи чужомовної лексики.

Процес запозичення лексичних одиниць з англійської мови в українську починає активно функціонувати з другої половини ХХ ст., що було спричинено позамовними чинниками: з одного боку, міжнародним статусом Англії як економічно прогресивної держави, а з іншого – активізувалися літературно-перекладацька та просвітницька діяльність українського суспільства.

Як зазначає Е.Й. Есенова (2015) дослідження чужомовних вкраплень в сучасній українській мові набуває актуальності на тлі глобалізації суспільства. Лексика є найрухливішим рівнем мови, вона найбільш наочно та безпосередньо відображає різноманітні зміни, що відбуваються у суспільному житті. В останні часи, внаслідок розширення культурних, політичних, суспільно-політичних й економічних зв'язків у співвідношенні з глобалізацією економіки і культури різних країн, проблема запозичення і взаємонаповнення мов привертає все більшу увагу мовознавців, хоча це питання загалом не нове. Українська мова теж перебуває в постійній взаємодії з різними мовами світу, збагачується новими та прогресивними відкриттями, що відбуваються у науці, техніці та суспільному житті. Мова є основою порозуміння між народами світу, і саме з цього виникає зацікавленість у вивченні історії адаптації іншомовізмів у чужому мовному середовищі (Есенова 2015).

Основними чинниками проникнення й адаптування іншомовної лексики є мовні (внутрішні) та позамовні (зовнішні) чинники. До зовнішніх, тобто позамовних причин належать: наявність більш-менш тісних політичних, суспільно-політичних, економічних та культурних зв'язків між народами

світу, які проникають в сучасну українську мову; нові відкриття в будь-якій сфері діяльності однієї з мов; суспільно-політична та економічна трансформація в Україні, її відкритість та влиття в міжнародні структури, залучення до культурних та інформативних процесів; ефективний вплив англо-американізмів на Україну та інші держави світу; неймовірне пришвидшення інформаційних процесів з появою міжнародних телекомунікаційних мереж, посиленням впливу мас-медіа та реклами, якого не було в попередні історичні періоди. Саме такі особливості пов'язані з потребою дати іншомовну номінацію на позначення нових предметів, явищ або понять, для яких у питомій лексиці зовсім не було відповідників.

До внутрішніх причин належать основні: за допомогою запозиченого слова необхідно семантично точно виразити недостатньо диференційовані поняття в складі полісемантичної лексеми; тенденція до усунення омонімії питомої лексики або полісемії, спрощення його смислової структури; необхідність висвітлити або деталізувати відповідне поняття, розрізнити деякі смислові відтінки, зафіксувавши їх за різними лексемами; необхідність уникнути відмінностей в мовній картині світу, заповнити відсутні ланки в мовній системі, до якої входить запозичення; «тенденція до відповідності нерозчленованості позначуваного поняття з нерозчленованістю того, що позначає». Як зазначає Л.П. Крисін (1968), «запозичення – один із шляхів заміни двочленного найменування одночленним; тому, мабуть, можна стверджувати, що іншомовному слову віддається перевага над питомим описовим зворотом, якщо обидва вони є найменуваннями нерозчленованого поняття» (Крисін 1968, с. 26). «Інколи термін, яким замінюють значення, відчувається неадекватним або взагалі не відповідає вказаному денотату» (Жлуктенко 1974, с. 135).

За словами Т.М. Полякової (2004), проникнення іншомовізмів у сучасну лексичну систему української мови пов'язане з трансформаційними процесами, які спричинені зовнішніми та внутрішніми факторами. До них належать: 1) історичні міжнародні контакти та білінгвізм; 2) новаторство

нації в окремій сфері діяльності; 3) мода та іншомовізми; 4) авторитетність мови джерела, пов'язана з політичним авторитетом держави; 5) впровадження заходів, що стосуються мовної політики (Полякова 2004, с. 6).

Проникнення в мови запозичених слів поділяють на два способи – усне й писемне (книжне). Найдавніша частина запозичених слів в українській мові сягає ще праслов'янського періоду й тому має відповідники в інших слов'янських мовах. Ці запозичення походять з готської або діалектів прагерманської мови. Ті запозичення, які усно входили до української мови в різні часи, були тюркізми (слова половецького, татарського й турецького походження або засвоєні через посередництво цих мов).

Опосередковані контакти відбуваються через писемне мовлення, у результаті таких контактів з'являються писемні запозичення. Такі запозичення проникають через художню літературу, публіцистику, листування тощо. Іншомовна лексика зазнає перекладу, внаслідок відсутності слова на позначення того чи іншого поняття або такого, яке б точно передавало це поняття, відбувається запозичення, а також поповнення словникового складу мови.

Слова, засвоєні книжно, тобто через літературу, природно вищі як їх значенням, так і тоном, що їх супроводжує, – за належним їм емоційним забарвленням. Зазвичай такі слова стають інтернаціоналізмами, які швидко популяризуються і поширюються від народу до народу.

Значну роль у поширенні запозичених слів відіграють білінгви, тобто люди, які володіють українською та іншими мовами. Вони досить часто в своєму мовленні використовують запозичене слово замість українського, і воно поступово знаходить серед своїх слухачів людей, які можуть його вживати у подальшому житті.

За твердженням П.О. Селігея (2007), необхідно розглянути основні чинники проникнення запозичених слів:

- 1) іншомовна термінологія є міжнародною, узвичаєною серед зарубіжних фахівців, Україна усвідомлює себе частиною Європи, наздоганяє цивілізовані країни в економіці й культурі, переймає в західних народів їхні науково-технічні здобутки, має доступ до новітніх інформаційних технологій;
- 2) тенденція до лаконізму й однослівності: мовці воліють позначити поняття одним запозиченим терміном, аніж багатослівним питомим зворотом, замість довгих описів увесь потрібний зміст зосереджується в одному слові, від якого до того ж утворюються однослівні похідні;
- 3) чуже слово однозначне, його семантика більш конкретна й чіткіше окреслена, воно деталізує наявне поняття, вносить новий смисловий відтінок, який важко чи неможливо передати питомим аналогом;
- 4) естетичні або етичні міркування;
- 5) чужі слова жваво проникають і тоді, коли окремі суспільні прошарки захоплюються культурою іншого народу (Селігей 2007, с. 10–11).

Внаслідок системного характеру мови загалом, і зокрема лексики, ніяке нове поповнення словника запозиченими словами не може пройти безслідно для решти словникового запасу. Зазвичай, запозичене слово набуває одного чи декілька значень слів, які семантично є близькими до нього, і які вже раніше існували в мові.

На сьогодні українцям доводиться часто користуватися різноманітними технічними засобами. Молодь вільно володіє ними, чого не скажеш про старше покоління. А все тому, що практично всі терміни написані чужою мовою. Достатньо розгорнути будь-яку українську книгу, газету, прослухати радіопередачу або подивитися телебачення, щоб упевнитися, що англійські терміни досить добре почувують себе в українському медіадискурсі, особливо у його інформаційних жанрах.

Сфери новітніх, передусім інформаційних, технологій, міжнародної політики та масової культури, де сьогодні активно вживається англійська, як перша глобальна мова, продовжують породжувати все нові й нові концепти, які через англійську потрапляють до інших мовних картин світу, з одного

боку, збагачуючи їх, а з іншого – активізуючи їхні потенції для вираження нових концептів.

Вагомою причиною запозичення є вплив масових інформаційних технологій, які є одними із головних джерел, що передають лексику із однієї мови в іншу. Істотну роль тут відіграють мода, лінгвальні та естетичні смаки, зокрема намагання журналістів використати слова, яким властиве конотативне значення (адже прагнення до новизни та свіжості, емоційності та експресивності на тлі стандарту – визначальна риса ЗМІ). Як зазначає В.П. Сімонок (2000), журналіст, який знаходить у будь-якій іноземній газеті слово, що на його думку, висловлює нове поняття або витончено передає старе, може за сприятливих умов нав'язати це слово всій нації (Сімонок 2000, с. 25).

Дослідниця І.П. Скорейко-Свірська (2008) виокремлює групу мовних чинників, що сприяють активізації англійської мови у сучасній українській мові: 1) потреба синхронного узгодження номінаційно-лексичного рівня української мови (мовної картини світу) з її поняттєвою системою; 2) авторитетний міжнародний статус англійської мови у світі і, на противагу йому, – нестабільність української мови у власній державі; 3) відсутність вітчизняних лексем для найменувань нових понять, запозичених із зарубіжної дійсності, а також обмежений час для номінативних процесів української мови на тлі тенденції до універсалізації й інтернаціоналізації словникового складу сучасних мов; 4) наявність словотвірного, граматичного та лексико-семантичного потенціалу для освоєння українською мовою запозичуваних англійських слів (Скорейко-Свірська 2008, с. 91-94). За спостереженням сучасних лінгвістів, сьогодні основним способом запозичення новітніх слів з англійської в українську мову залишається прямий, безпосередній: англійська мова є мовою-донором у 80%, а мовою-посередницею – лише у 20% запозичень (Попова 2005, с. 19).

1.3 Англізми в системі запозиченої лексики

Лексика іншомовного походження – це невід’ємний складник української лексико-семантичної системи, яка збагачує словниковий запас нашої мови.

Останнім часом увага багатьох науковців зосереджена на дослідженні лексичних запозичень з англійської мови, які називають англізмами (Б.М. Ажнюк) або англіцизмами (Л.М. Архипенко, А.І. Дьяков, А.Л. Міщенко) (О.Л. Петришин 2018, с.135).

У сучасний глобалізаційний час посилився вплив англійської мови на інші мовні системи, зокрема українську, що збільшило кількість слів і словосполучень англійського походження в мовно-інформаційному просторі українців.

Варто зазначити, що «англіцизм (також англізм) – це слово або зворот, запозичені з англійської мови» (Бусел 2015, с. 29).

Лексичний склад української мови постійно наповнюється як словами, що виникають на основі українських словотвірних засобів, так і запозиченими словами з багатьох мов. Переймання лексики з інших мов відбулося за різних часів. Велика кількість неозапозичень стали настільки звичними для нас, що вже не відчувається їхнє чужомовне походження.

Численність запозичених елементів у мовах велика, і точно підрахувати їх кількість не можливо, адже через постійне накопичення іншомовної лексики, що проникає у мову сучасності, так і внаслідок дії асиміляції, яка ускладнює можливість походження слова. Слова, запозичені з найдавніших часів і повністю уподібнюються рідною мовою, не сприймаються як чужомовні лексеми, і встановлення їх походження часто постає складним питанням навіть для лінгвіста.

За твердженням О.С. Дьолог, поповнення лексичного складу української мови англізмами в сучасний період відбувається у прискореному темпі, нові реалії знаходять своє місце в сучасній українській мові вже з наявними англо-американськими найменуваннями, які закріплені за ними в англійській

мові, не встигаючи отримати найменування на національній українській основі (Дьолог 2007, с. 8).

Інтенсивне запозичення іншомовних слів є відмінною в різні періоди. Це залежить від конкретних історичних умов, вони деколи збільшуються, а іноді, навпаки, зменшуються. При цьому рівень впливу однієї мови на іншу у значній мірі залежить від мовного фактору, а саме від ступеню близькості взаємодіючих мов, та від того, яка в них спорідненість між собою.

Мовознавці мають різні уявлення й оцінку саме процесу запозичення лексики. Одні вчені вважають ці запозичення збагаченням словникового складу мови (І.М. Панасюк). Натомість інші науковці дотримуються пуристичних поглядів. На їх думку, суспільство, а саме автори та журналісти занадто часто і недоречно застосовують іншомовізми.

Помилкові уявлення щодо проблем запозичення, які були в лінгвістиці, торкаються не лише перебільшення їх ролі в розвитку мови. Підхід до цієї теми був одностороннім і формальним. За твердженням О.С. Дьолог (2007) дослідників цікавили здебільшого джерела і дати запозичень, і в кращому випадку, історичні фактори та умови запозичення (Дьолог 2007, с. 10).

В жодному разі не можна обмежуватися лише одними аналізованими даними. Тепер науковців цікавить не тільки звідки і чому прийшло запозичене слово, але і те, як воно асимілювалося в мові, як підпорядкувалося її граматичній будові і фонетичним нормам, як змінило своє значення, і які зміни були викликані з появою в словниковому складі мови, яка його запозичила.

Українська мова є відкритою для проникнення іншомовних або скалькованих слів або словосполучень. Для засвоєння чужомовної одиниці, за словами Л.Г. Боярової (2016) мають бути зrealізованими такі критерії: адаптування на фонетичному, граматичному, словотвірному та семантичному рівнях; пристосування до графічної системи мови-реципієнта; висока частотність уживання в мові, яка прийняла цю одиницю (Боярова 2016, с. 4).

Сьогодні, у ХХІ ст. процес запозичення іншомовних слів неоднозначно впливає на розвиток нашої мови. З одного боку, відбувається її збагачення, але, з іншого – витісняються власні елементи, що замінюються на слова з подібним значенням. Це негативно впливає на стан національної мови і на збереження самобутності українського народу. В.Д. Радчук зазначає: «...англійські слова і звороти останнім часом активніше поповнюють наш лексикон, ніж російські; наша вимова, морфологія й синтаксис зазнають з боку англійської мови чималого впливу (Радчук 2002).

Такої ж думки й С.Й. Караванський, який вважає, що необхідність виникнення нових англізмів в українській мові значно перебільшена, що їх появу породжує зовсім не потреба спілкування. Твори літератури засвідчують, що серед не дуже освічених людей існує звичка хизуватися малозрозумілими для оточення словами. Причина ж там одна: бажання бути на рівні модної освіченості, відрізнятися своєю лексикою від «сірих» людей (Романова 2000, с. 60-61).

С.Й. Караванський стверджує, що це веде до того, що англізми починають витискати нашу питому лексику.

Ю.А. Романова зазначає, що «значна частина запозичень не є необхідною, оскільки в рідній мові вже є синоніми, аналоги, а іноді й точні однослівні еквіваленти новітнім англіцизмам. Проникнення англізмів у мову в цих випадках пов'язано з прагненням використовувати їх як елементи мовної гри або як символи іноземщини. Значна частина англізмів здатна викликати негативні асоціації у носіїв рідної мови, пов'язані, як з самим об'єктом денотації, так і щодо іноземного звучання та складу слова» (Романова 2000).

У наукових роботах останніх років іншомовні слова трактують як нормальну функцію лінгвістичного життя (В.М. Лейчик, Г.С. Онуфрієнко, Л.О. Симоненко, Л.Д. Малевич, І.М. Кочан) (П.О. Селігей), яка набуває особливої перспективності і внаслідок цього заслуговує на серйозну увагу дослідників. У зв'язку з цим, у сучасній українській мові постає питання про

ймовірність регулювання цим процесом. У цьому аспекті варто звернути увагу на досвід європейських країн, що намагаються вести боротьбу з напливом іншомовних слів у різні сфери життя і зберігати оригінальність власних мов.

Цікаве життя запозичених слів у мові, що запозичила їх. Багато із запозичень під впливом системи, у яку вони увійшли, витримують значні фонетичні, граматичні й навіть семантичні зміни, пристосовуючись, таким чином, до фонетичних, граматичних і семантичних законів даної системи.

Справді, явища, які досліджують останніх 15 років не завжди позитивно впливають на розвиток української мови, нівелюють її індивідуально-національні риси, знижують виражальні та естетичні якості. Якщо у певного лексичного запозичення є український відповідник, потрібно вживати його. Якщо ж в українській мові міцно закріпилося якесь іноземне слово, і воно зрозуміліше сучасному суспільству, ніж суто український відповідник, необхідно послуговуватися ним – можливо, доповнюючи українським еквівалентом. На жаль, на відміну від інших країн, де чужомовна лексема стає надбанням літературної мови тільки після дозволу спеціальної академічної комісії і лише тоді вживається як правильне, в українських ЗМІ кожен використовує те, що вважає за потрібне.

Причиною запозичення іншомовізма в українську літературну мову є відсутність слова на позначення тієї чи іншої реалії та найменування таких понять, які вже мають словесне оформлення в літературній мові.

Уся Європа говорить і послуговується англійською термінологією. Забур'янення і загальмування в своєму розвитку мови нормально перетравити чужомовні впливи – це вже велика проблема, яку обговорювати справді і письменникам, і мовознавцям, і всім тим, кого ще обходить, яким чином наш комунікаційний простір має функціонувати, як ми маємо розумітися між собою. Загалом, Україна не замкнуте суспільство і вплив англійської мови стає все більшим і більш очевидним. Цілком ймовірно, що такий вплив є сприятливим процесом (Borkovska 2017, с. 48).

Окремі запозичення вживають як синоніми власне українських слів і відрізняються від них сферою застосування в певних формах і стилях мовлення. Не потрібно гнатися за «модою» на слова, оскільки зникають споконвічні слова, яких просто не чути з уст сучасних мовців. Такою лексикою не слід зловживати. Зазвичай, вони доречні тоді, коли у мові немає власне українського еквівалента з потрібним відтінком лексичного значення, емоційного або стилістичного забарвлення.

Загальновідомо, що будь-яка мова перебуває у стані безперервного розвитку і глобальні процеси не повинні наражати на небезпеку втрати різними культурами своєї індивідуальності, своєї специфіки, що може привести до позбавлення носіями цієї культури самоідентичності, до розмивання культур і внаслідок цього різноманітності. За твердженням Т.С. Мазур (2009), процес лексико-семантичної динаміки іноземних слів в сучасній українській мові є найважливішим у загальному процесі запозичень. Якраз лексико-семантична система української мови має систему, яка спонукає на подальший розвиток або витіснення слів з лексичної скарбниці мови (Мазур 2009, с. 115).

Отже, наповнення лексичного складу рідної мови іншомовними лексемами має бути обґрунтовано прагматичними потребами, непотрібністю використання вже існуючих. Запозичення, котрі цілком можна замінити українським відповідником, як зазначає М.М. Вахоцький, трапляються навіть у статтях з лінгвістики, які достатньо критично описують стан сучасної української мови, яка зазнає глобального впливу суспільством. Внаслідок того, що у випадку спірного питання, а саме збігу зовнішньої оболонки слова та його семантики в сучасних мовах, маємо вдалий принцип історико-семантичного аналізу слова (Вахоцький).

Глобалізація як об'єднуючий чинник міжкультурної комунікації змінює також етичні норми сьогочасного мовлення, встановлює універсальні правила спілкування між людьми, які розмежовані лінгво-етнічним бар'єром. Тобто, мовна універсалізація дає змогу представникам культур з різними

комунікативними традиціями віднайти спільний засіб взаємодії, легкий і зрозумілий у всьому сучасному світі. Але, доволі часто таке явище поширюється на людей однієї мовної групи, і вони використовують недоречні запозичення в більшості випадків тільки тому, що це видається престижним. Іноді це стає абсурдом. Тобто, завдяки поширеному використанню англомовної лексики, межі розуміння її як іноземної і чужої поступово зникають.

За твердженням науковця Bahumaid (2015), для української мови в останнє десятиліття характерними є такі процеси запозичення лексики: збільшення кількості слів іншомовного походження та розширення їхньої актуальності. Це явище є найпоширенішим у царині лексики, оскільки слова можуть надходити і зникати з незначним наслідком для граматики (Bahumaid 2015, с.13).

Активізація запозичень у мові зумовлена низкою інтралінгвальних та екстралінгвальних чинників. Як стверджує Н.В. Гудима (2012) до інтралінгвальних належать: «а) системна організація мови; б) тенденція до ускладнення, збагачення мовної структури; в) тенденція до інтеграції; г) принцип економії мовної енергії, лінгвальних засобів (використання однослівних найменувань замість описових зворотів, конденсацію, усічення слів, різні типи скорочень); д) тенденція до вживання експресивних мовних форм; е) дія аналогії (тенденція до змін за аналогією) тощо» (Гудима 2012, с. 91-96). Екстралінгвальні чинники різні за природою. До соціально-історичних факторів належать: рівень розвитку економічної, культурної, наукової, освітньої, соціальної диференціації суспільства, демографічні зміни, ідеологічні (панівні суспільні течії та погляди), до логіко-психологічних – психологічний стан суспільства, особливості ментальності народу.

Іншомовізми, які запозичили, як переконує В.О. Лукин (2005) мають неодноразове застосування на рівні мовлення, входження й адаптування у лексико-семантичну систему української мови та засвоєння згідно із

законами цієї мови. Найхарактернішим концептом постмодерністської прози є інтертекстуальність (Лукин 2005, с. 112). Усі проникнення чужомовних слів знайшли відбиття в текстах сучасної української художньої прози.

1.4 Особливості художнього дискурсу та місце англізмів у мовотворчості сучасних постмодерністів

Безсумнівно, текст є процесом і результатом мовленнєвої діяльності людини. Науковці вказують, що з урахуванням певних умов, текст є дискурсом. О.С. Переломова зазначає, що «лінгвістичне вивчення тексту, завданням якого є виявлення не лише мовного інвентаря, але й співвідношення власне мовних і позамовних чинників у створенні того чи іншого мовного твору, різноаспектне. Один із напрямів такого аналізу – теорія дискурсу» (Переломова).

Теорія дискурсу констатується як один із найважливіших напрямів постмодернізму, методологія якого оформлюється на перетині власне постмодерністської філософії мови, семіотики й лінгвістики з сучасними її версіями.

У сучасній українській лінгвістиці тексту термін «дискурс» не має однозначного трактування. Це пов'язують з тим, що дискурс є предметом міждисциплінарних досліджень і входить до кола інтересів інших дисциплін, а саме: лінгвістики тексту, літературознавства, дискурсології, соціолінгвістики, , когнітивної лінгвістики, психолінгвістики, прагматики та ін.

Визначення поняття «дискурс» пропонувалося як зарубіжними (В.О. Кох, А.Ж. Греймас, Ч.Дж. Філлмор, Т.А. ван Дейк та ін.), так і вітчизняними дослідниками (Н.Д. Арутюнова, В.Г. Костомаров, М.Б. Бурвіков та ін.). Традиційно під терміном «дискурс» розуміють «текст, що є результатом цілеспрямованої соціальної дії і текст як сукупність мовних, мовленнєвих, соціокультурних, прагматичних, когнітивних та психічних факторів» (Арутюнова 1998, с. 136).

За визначенням О.О. Селіванової таке формулювання поняття дискурсу: 1) зв'язний текст у контексті численних супровідних фонових чинників (онтологічних, соціокультурних, психологічних тощо); 2) замкнена цілісна комунікативна ситуація, складниками якої є комуніканти й текст, що є знаковим посередником і зумовлений різними чинниками, що опосередковують спілкування й розуміння (соціальними, культурними, етнічними і т. ін.); 3) стиль мовного спілкування; 4) зразок мовної поведінки у певній соціальній сфері, що має певний набір змінних (Селіванова 2006, с. 119).

Художній тип дискурсу – це одне з найскладніших понять у теорії дискурсу. Кожен лінгвіст витлумачує його по-своєму, ураховуючи ті чи ті аспекти його природи. Художній дискурс – це реалізація вербального повідомлення, що передає предметно-логічну, естетичну, образну, емоційну й оцінну інформацію, охоплену в ідейно-художньому змісті текста в одне ціле. Видатні вчені та лінгвісти поділяють художній дискурс на різні типи дискурсів, у кожному з яких виконує певну функцію.

«Постмодернізм – особливий тип мислення, його деструктивні техніки скеровані на відновлення чітких структур і на замикання постмодерністського міфу» (Бехта 2004, с. 213-223).

Інтерпретація художнього дискурсу постмодернізму у світлі ідей нелінійності, ризоматичності тісно переплітається з сучасним поняттям гіпертексту. На думку І.А. Бехти (2003), англomовні твори постмодернізму становлять собою ризоматичні тексти, які не мають центра, які є нелінійною формою постмодерністського письма, нелінійною моделлю літератури, що руйнує будь-яку ієрархію й послідовність. Жанрові моделі таких творів створюють умови для різних варіантів прочитання тексту. Саме відмова від заделегідь заданого напрямку читання сприяє подоланню суперечностей між лінійністю письма й нелінійністю мислення (Бехта 2003).

Нам відомо, що у сучасній українській філологічній науці активно вивчають мову творів майстрів художнього слова кін. ХХ – поч. ХХІ ст. А

також, дослідники звернули увагу й на мовні особливості художньої прози межі ХХ–ХХІ ст., передусім на дещо вільне використання правописно некодифікованих слів, конструкцій із маркованими лексемами, що потребують детального вивчення. Зокрема, процеси неологізації в різних мовленнєвих жанрах розглядали мовознавці, а саме: Т.А. Коць, Д.В. Мазурик, О.А. Сербенська, Л.О. Ставицька, О.А. Стишов, О.О. Тараненко та інші.

З початком ХХІ століття над питанням статусу, перспективи та напрямів розвитку української мови, зокрема її лексичного складу мови, постійно працюють загальновідомі лінгвісти. Проте деякі мовні явища, які стосуються лексико-семантичного рівня мови, як зазначає Н.В. Гудима (2012), вчені подають без чіткої структуризації та детального аналізу класифікаційних ознак (Гудима 2012, с. 91-96). Тому, на жаль, праць, присвячених з'ясуванню виникнення тенденції та вживання іншомовної лексики в українських творах, поки бракує.

У семантиці іншомовні слова характеризують як незрозумілі, недостатньо популярні або недоступні для значної частини носіїв мови, де вони вживаються. В українській мові, як і в інших мовах світу, відбувається запозичення іншомовних слів, як стверджує М.П. Бажан (2004) проходить безперервний процес їх засвоєння, через що нерідко дуже важко провести чіткий поділ між ними і запозиченими словами (Бажан 2004, с. 230).

Іншомовні слова в новітній художній літературі стають, насамперед, засобом стилізації, створення своєрідного «мовного колориту» (Мельник 2010, с. 187). Під чужомовною лексикою, актуалізованою в постмодерністському тексті, розглядають лише некодифіковані запозичені з інших мов елементи, які функціонують у лексичній системі сучасної української мови, зокрема іншомовні вкраплення та варваризми.

Англізми масово проникають в українську мову, викликаючи захоплення в молодого покоління та страх і нерозуміння в тих, хто виріс на творах великих українських класиків і не впізнає українську мову сучасності.

Надмірне вживання англізмів завдає труднощів для носіїв української мови, особливо якщо йдеться про вузько спеціальні поняття.

Уживання слів іншомовного походження робить мовця приналежним до певного привабливого для нього кола. У цьому разі слова іншомовного походження мають сигнальну функцію, яка привертає увагу людей, котрі вживають слова іноземного походження, щоб належати до окресленої ними ж самими групи людей, яка є особливою через вживання слів іншомовного походження.

На відміну від лексичних запозичень, переконує С.М. Мельник (2010), іншомовні вкраплення не належать до національної мовної системи, але в сучасній прозі функціонують як більш-менш зв'язані з лексичним і граматичним устроєм одиниць певної мови (Мельник 2010, с. 187). Важливо зазначити те, що до іншомовних вкраплень варто зараховувати не лише вставлені в текст без змін лексичні одиниці, а й часткові – такі, що певним чином асимільовані мовою.

Сучасні автори-постмодерністи послуговуються іншомовною лексикою як засобом увиразнення власного тексту. Письменникам сьогочасної постмодерністської прози переважно не притаманні коментарі будь-якого типу, але застосовують інший спосіб увиразнення: читача невимушено вводять до зображуваного світу, а неозапозичені лексеми навмисне не пояснюють. Вони вони тлумачать їх на основі контексту. Як художній засіб іншомовізм створюють справжню картину навколишньої дійсності, утілюють місцевий колорит і, насамперед, реалізують авторські задуми щодо сприйняття сучасного постмодерністського тексту читачами. Іншомовні вкраплення в мові персонажів виконують свою стилетворчу функцію – національно-культурну. Тому, важливо розмежовувати мову іноземців і українців.

Яскравими представниками української постмодерної літератури є Макс Кідрук, Ірена Карпа та брати Капранови. У творчості письменників відображена сутність, репрезентованих думок, що заповнюють їхнє

нешаблонне мислення. Усі твори наповнені сленговою, іншомовною та експресивно-забарвленою лексикою.

Сучасні українські письменники активно користуються іншомовною лексикою з різними настановами: окреслити коло читацької аудиторії – сучасне суспільство, яке вільно читає англійською мовою, цікавиться новинками сучасної літератури, музики і кіномистецтва; розширити свої письменницькі можливості та втілити всі задуми. На нашу думку, такі лексеми не заважають сприйняттю тексту, а навпаки, допомагають створити експресивно забарвлений, оригінальний твір, який цікаво читати.

У зв'язку зі зростанням кількості англомовних запозичень у сучасну українську мову постає питання про ймовірність регулювання цим процесом. У цьому аспекті варто звернути увагу на досвід європейських країн, що намагаються вести боротьбу з напливом іншомовних слів у різні сфери життя і зберігати оригінальність власних мов.

Висновки до розділу 1

Період кінця ХХ – початку ХХІ століття характеризується важливими історичними, соціальними та геополітичними перетвореннями у нашій державі, що започаткували новий етап у розвитку української мови. Докорінні зміни відбувалися у ХХ ст., а саме у сферах політичної, економічної та науково-технічних діяльностях, а також зняття відомих табу щодо використання української мови.

Розвиток процесу запозичення завжди був достатньо активним, адже не існує мов, в яких не було б запозичених слів, оскільки не існує народів, які протягом своєї історії не мали б зв'язків з іншими народами.

Іншомовні запозичення є властивими кожній мові і не менш важливими для лексичного складу сучасної української мови, ця тема завжди досліджувалася як важлива й актуальна. З огляду на це явище запозичення постійно перебуває під пильною увагою українських та закордонних дослідників. У різний час цьому явищу присвятили свої праці Б.М. Ажнюк,

Л.М. Архипенко, Я.В. Битківська, А.Г. Гудманян, Ю.О. Жлуктенко,
 І.М. Каминін, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк, Н.Ф. Клименко,
 Д.В. Мазурик, О.Г. Муромцева, С.В. Семчинський, Г.А. Сергєєва,
 В.П. Сімонок, Н.В. Скибицька, О.А. Стишов, О.І. Чередниченко,
 Л.В. Чурсіна та багато інших.

Для української мови на сучасному етапі характерним є стрімке збільшення кількості нової запозиченої лексики, для найменування якої використовують терміни іншомовні вкраплення, запозичення, неозапозичення, чужомовні елементи, іноземні слова, варваризми, іншомовізм, інтернаціоналізми тощо

Поняття «запозичення» у сучасному мовознавстві витлумачують неоднозначно. Переважна більшість науковців переконує в багатоплановості терміна. В широкому плані запозичення витлумачують як один із способів збагачення словникового складу мови шляхом економічного, соціально-політичного та культурного впливу одного народу на інший. У більш вузькому розумінні «запозичення» – це процес перенесення чужомовної лексики до мовної системи мови-реципієнта і адаптація запозиченої лексеми в іншій мові.

На сьогодні найбільша чисельність іншомовізмів в українську мову потрапляє з англійської мови.

Основними чинниками проникнення й адаптування іншомовної лексики є мовні (усунення омонімії, полісемії, розрізнення смислових відтінків, уникнення відмінностей, заповнення відсутніх ланок в мовній системі) та позамовні чинники (політичні, суспільно-політичні, економічні, культурні зв'язки та ін). Вони різні за природою, силою впливу та інтенсивністю вияву, але діють у будь-якій мові не окремо, а в тісній взаємодії.

Зауважимо, що явища, які простежуються останні 15 років не зовсім добре впливають на розвиток української мови, нівелюють її індивідуально-національні риси, знижують виражальні та естетичні якості. Якщо у певного

іноземного слова є український відповідник, потрібно вживати його. Якщо ж в українську мову увійшло якесь іноземне слово, і воно зрозуміліше сучасній аудиторії, ніж суто український відповідник, необхідно вживати його – можливо, доповнивши українським еквівалентом.

Іншомовні слова створюють своєрідний «мовний колорит», але їх часте вживання руйнує систему мови і тому, все ж потрібно поступово зменшувати використання запозичених лексем.

РОЗДІЛ 2.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛІЗМІВ В СУЧАСНОМУ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Лексико-семантичні типи англiзмiв

Англійська мова на сьогодні є основним джерелом збагачення лексико-семантичних систем багатьох мов світу й української мови зокрема. Це можна пояснити такими чинниками, а саме: англійськомовні країни досягли величезних успіхів в економіці та поступово почали впливати на весь світ; англійська мова поступово перетворилася на мову всесвітнього спілкування; у багатьох галузях знань найбільший внесок упродовж ХХ ст. зробили саме вчені англомовних країн.

Структурно-семантичний аналіз аналізованого матеріалу дослідження дає змогу стверджувати, що в процесі запозичування до складу лексичної системи української мови та її функціонування потрапили нові запозичені лексеми різної семантики. Це уможлиблює покласифікувати неозапозичення з огляду на їхню значеннєву структуру.

За результатами опрацювання зібраного фактичного матеріалу виокремлюємо дванадцять тематичних груп:

1. Кількісно найбільшу групу неозапозичень сформували новітні лексеми, які називають поняття у сфері комп'ютерної техніки і технології. Їх запозичення зумовлене потребою називання нових стандартів, протоколів, технологій, послуг, моделей тощо. Ця група лексики становить 11,89 % від загального числа неозапозичень. Пор.: лінія *Інтернет* (від англ. *Internet*) – всесвітня система сполучених комп'ютерних мереж; *media* (англ. *media* – засоби, способи) – це канали та інструменти; їх використовують, щоб зберігати, передавати й подавати інформацію або дані (радіо, телебачення, преса, різні носії інформації); *ноутбук* (від англ. *notebook*) – портативний персональний комп'ютер, в корпусі якого об'єднані типові компоненти ПК, включаючи дисплей, клавіатуру і вказівний пристрій; *гугл*

(від англ. *Google*) – американська публічна транснаціональна корпорація, яку заснували 1998 року; *нетбук* (від англ. *netbook*) – невеликий мобільний комп'ютер (ноутбук), основне призначення котрого полягає в доступі до Інтернету та роботі з офісними програмами; *комп'ютер* (від англ. *computer* – «обчислювач») – це електронна обчислювальна машина (ЕОМ), головним призначенням якої є передача, обробка та зберігання інформації; *блог* (від англ. *blog*, від *web log* – «мережевий журнал чи щоденник подій») – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються; *принтер* (англ. *printer* – друкар) – периферійний друкувальний пристрій, що підключається до комп'ютера і має змогу друкувати текстову та іншу графічну інформацію на папері; *mp3-плеєр* (від англ. *mp3-player*) – формат файлу для зберігання аудіо-інформації, розроблений наприкінці 1980-тих років; *вордівський документ* (від англ. *word document*) – текстовий процесор, що випускається фірмою Майкрософт, входить до складу офісного пакету «Microsoft Office»; *апгрейд* (від англ. *upgrade*) – збільшення продуктивності системи, шляхом заміни модулів або додавання додаткових елементів, модернізація; *слайдер* (від англ. *slider*; укр. повзунок) – елемент графічного інтерфейсу користувача, який дещо схожий за зовнішнім виглядом до смуг прокрутки, проте слугує для зміни певного значення, або ж тип корпусу мобільних телефонів; *i-мейл* (від англ. *e-mail*, або *email*, скорочення від *electronic mail*) – спосіб обміну цифровими повідомленнями між людьми з використанням цифрових пристроїв, таких як комп'ютери та мобільні телефони, що робить можливим пересилання даних будь-якого змісту (текстові документи, аудіофайли, відеофайли та ін.); *файл* (від англ. *file*) – інформаційний об'єкт, що містить дані або програми і розміщується на поіменованій ділянці носія даних, сутність, елемент; *ескейп* (від англ. *escape*) – керуюча клавіша комп'ютерної клавіатури; *АйТі* (від англ. *IT – information technologies*) – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, об'єднаних з метою збирання, опрацювання, зберігання і розповсюдження інформації; *БіБі-Сі* (від англ. *BBC* – Британська

Телерадіомовна Корпорація) – британська компанія суспільного телерадіомовлення. Напр.: *Наступного ранку ще сповна не протверезівши, я поліз в Інтернет – шукати ціну на квитки до острова Пасхи (М. Кідрук); Євка закрила ноутбук і напевно поклала його біля валізи (І. Карна); Тоді нам може придатися віце-президент з АйТі (Брати Капранови); Жив один з двома комп'ютерами, одним телевізором, одним музичним центром, одним ліжком, 275-ма журналами і 467-ма книжками (І. Карна); Пам'ятаю, вся хата була завішана антенами – щоб ловити БіБі-Сі та Голос Америки (Брати Капранови); Він уже скидався на злякисну пухлину – з усіма закладками і прокладками у вигляді знімок, видертих блокнотних листків, клаптів туалетного паперу, ресторанних рахунків, візитівок, здертих оголошень, роздрукованих і-мейлів, прядок волосся і шматочків чиеїсь шкіри...брехня (І. Карна); О так, тут купа необхідних файлів! (І. Карна); Однак Євка відразу проганяла такі думки – цей дешевий ескейп від неймовірно складного і значущого шляху само становлення (І. Карна) тощо.*

Такі англізми швидко входять до загальнономовного вжитку і детермінологізуються завдяки популяризації комп'ютерної техніки та її послуг серед населення, створенню густої мережі магазинів, упровадженню комп'ютерів у навчання, широкому залученню нефаківців до використання комп'ютерів.

2. Українська мова помітно збагачується найменуваннями у сфері спорту (11,19 %). Пор.: *спорт* (від англ. *sport*) – це змагання за певними правилами, зазвичай це специфічний вид фізичної або інтелектуальної активності; *матч* (від англ. *match, match play*) – змагання між двома чи декількома спортсменами, командами; *рекорд* (від англ. *record*) – найкраще, найвище чи найбільше досягнення в будь-чому; *тренер* (від англ. *trainer*, від англ. *train* – виховувати, навчати; українською – напутник) – викладач фізичної культури, спеціаліст у якомусь виді спорту; *теніс* (від англ. *tennis*, раніше ситківка) – вид спорту, у якому грає двоє гравців один проти одного, або дві команди по два гравці в кожній; *футбол* (від англ. *football* від *foot* «ступня» +

ball «м'яч») – це командний вид спорту, який грається між двома командами по одинадцять гравців зі сферичним м'ячем; *інсайд* (від англ. *inside*) – гравець футбольної або хокейної команди, що займає в лінії нападу місце між крайнім і центральним гравцем; *серфінг* (від англ. *surfing*) – водний вид спорту, особливо популярний у Каліфорнії (США) і на Гаваях; *бокс* (від англ. *boxing*) – контактний вид спорту, єдиноборство, в якому спортсмени наносять один одному удари кулаками в спеціальних рукавичках (також *коробка*); *фініш* (від англ. *finish*) – заключна, вирішальна частина спортивних змагань на швидкість і витривалість; *тайм* (від англ. *time*) – відрізок часу, частина гри в деяких командних видах спорту; *нокдаун* (від англ. *knock-down, knockdown* – «нищівний удар», від «бити» і «донизу») – стан спортсмена, що характеризується обмеженою обороноздатністю і частковою втратою функціональних можливостей для продовження змагання в наслідок отриманого удару; *нокаут* (від англ. *knockout*) – 1) стан бійця; 2) один із варіантів завершення бійцівського поєдинку в спорті; *хокей* (від англ. *hockey*) – спільна назва для командних спортивних ігор із ключкою, мета яких закинути м'яч або шайбу в ворота протилежної команди; *спортсмен* (від англ. *sportsman*) – той, хто систематично займається спортом; *боксер* (від англ. *boxer*) – спортсмен, що займається боксом. Напр.: *Незабаром розпочалась друга половина матчу* (М. Кідрук); *То був нокаут* (М. Кідрук); *Наполягають на тому, що подорож – це спосіб досягти якогось захопливого фінішу, і тому хвилювання й небезпеки дороги варто звести до мінімуму* (М. Кідрук); *Другий тайм добігав кінця, йшла вісімдесят п'ята хвилина поєдинку* (М. Кідрук); *Я втрачаю орієнтацію, як боксер після нокдауну* (Брати Капранови); *Третій же був високим, довгоруким, але, на відміну від Франкенштейна, дуже пропорційним і зграбним – скоріш за все, колишнім спортсменом* (Брати Капранови); *У боксерів так часто буває після змагань* (Брати Капранови) та ін..

3. Глобалізаційні процеси у сучасному українському суспільстві сприяли запозиченню назв нових професій та різновидів діяльності (4,9 %), пор.:

менеджер (від англ. *manager*, походження від *manage* «керувати») – керуючий - начальник, зайнятий управлінням процесами і персоналом на певній ділянці підприємства, організації; *стюардеса* (від англ. *stewardess*) – бортпровідниця, спеціалісти рядового складу на водних суднах і повітряних лайнерах, що виконують роботи з обслуговування пасажирів; *шкіпер* (від англ. *skipper* «капітан» від ін. – англ. *scip*) – посадова особа на військовому кораблі, що відповідає за корабельне майно (капітан парусного судна); *продюсер* (від англ. *producer*) – створює умови для створення фільму; *спікер* (від англ. *speaker*, буквально – оратор, промовець, речник) – в західних країнах голова законодавчих зборів, політичного органу, парламенту; *бос* (від англ. *boss*- *хазяїн, підприємець*) – фактичний лідер політичної партії, штату, міста, графства; *дизайнер* (від англ. *designer*) – діяльність по проектуванню естетичних властивостей промислових виробів. Напр.: *Керівництво компанії, мажорні синки, щойно запахло горілим, розсварилися та розлетілися, а розгрібати ситуацію залишили середню ланку – менеджерів і бухгалтерів (Брати Капранови); Дизайнеру, який створив це суперм'яке і супернизьке сидіння, варто було передбачити запасний вихід знизу, як у танку (Брати Капранови); Так, ніби якийсь лайдака – дизайнер вклепав її сюди, щоб не пертися до смітника... (І. Карна) Стюардеса слухняно кивнула і за хвилину з'явилась із склянкою води та упаковкою з двох великих таблеток (Брати Капранови); Щойно вступивши на облізлий катер, я покликав шкіпера і спитав, чи не може він дістати нам із Яном мотузку, достатньо довгу, аби пропустити її під днищем «Алькатраса» (М. Кідрук); І вони з босом домовилися, що розроблятимемо їх спільними зусиллями (Брати Капранови) та ін.*

4. Як засвідчують аналізовані джерела в українській мові є іншомовні лексеми на позначення техніки, особливо, транспортних засобів (6,29 %). Пор.: *пікап* (від англ. *pick-up*) – легка вантажівка із закритою кабіною і відкритою вантажною площадкою з невисокими сторонами і задніми дверима; *джип* (від англ. *jeep*) – марка автомобілів, що виробляються

корпорацією Chrysler, і спеціалізується на виробництві позашляховиків; *трейлер* (від англ. *trailer*, від *trail* «слід») – спеціальний багатовісної причіп або напівпричіп для перевезення великих і важких неподільних вантажів, або ж житловий причіп для сімейних замських поїздок, для тимчасового або постійного проживання, що заміняє проживання в будинку; *автобус* також «омнібус» (від англ. *bus*) – автомобіль з кількістю місць для сидіння більше дев'яти з місцем водія включно, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів та їхнього багажу; *спорт-кар* (від англ. *sports car*) – це автомобіль, що сконструйований задля ефективної їзди; *бампер* (від англ. *bumper*) – деталь автомобіля, що розташовується у його передній та здебільшого і в задній частині; *хетчбек* (від англ. *hatchback* від *hatch* – «люк» і *back* – «ззаду») – назва кузова легкового автомобіля з одним або двома рядами сидінь, з трьома чи п'ятьма дверима, одні з яких розміщені позаду; *кондиціонер* (від англ. *conditioner*) – пристрій для підтримання оптимальних кліматичних умов у транспортних засобах, будівельних спорудах та іншої техніки. Напр.: *Пересування на повнопривідних джипах можливе лише в період сухого сезону* (М. Кідрук); *Ми її бампером вдарили, так той почав тікати* (Брати Капранови); *Наше таксі дісталось до костелу набагато раніше за мутно-рубіновий пікап молодого натураліста* (М. Кідрук); *Ти повезеш нас у Пантал на шкільному автобусі?* (М. Кідрук); *При виході з автобуса біля Прикарпатського університету імені Стефаника у Януковича невідомі почали кидати яйцями* (Брати Капранови); *Кучерявка виглядала яскраво, блискуче, наче новенький німецький спорт-кар «Porsche Cayman»* (М. Кідрук); *Один раз перед самісіньким бампером, потішно задерши клешні догори, перебіг дорогоу великий прісноводний краб* (М. Кідрук); *Можна зовсім маленьку, хетчбек...* (М. Кідрук) тощо.

5. У сучасних умовах глобалізації та побудови в Україні ринкової моделі економіки із залученням міжнародного капіталу з'явилися запозичені лексичні одиниці (3,5 %). Пор.: *долари* (від англ. *dollars*) – офіційна валюта Сполучених Штатів Америки та деяких інших країн; у розмовній мові –

бакси (від англ. *bucks*) – цей термін датується XVIII ст. і можливо походить від англійського слова *Buckskin*, що в перекладі означає шкіра оленя, і шкури були одним з головних предметів торгівлі колоністів з корінними індіанцями; *інвестиції* (від англ. *investment*) – розміщення капіталу з метою отримання прибутку, є невід’ємною частиною сучасної економіки; *холдинг* (англ. *holding* – утримання, зберігання) – сукупність материнської компанії та контрольованих нею дочірніх компаній; *інвестори* (від англ. *investor*) – людина чи комерційна установа, яка вкладає гроші та/або інші активи з метою їхнього збереження та примноження. Напр.: *У верхніх ешелонах бізнесу оберталися виключно долари США (Брати Капранови); Національною валютою Еквадору є американський долар (М. Кідрук); І не для того, щоб вивчати, як вони залицяються до жінок, а щоб говорити про інвестиції (Брати Капранови); Так от, щоб ти знав, це не інвестори, а мародери (Брати Капранови); 1400 баксів на півтора місяці! (Брати Капранови); Тепер він працював віце-президентом одного з великих торгово-фінансових холдингів, того самого, що мав плани на після виборчу Україну і до якого я завітав у гості (Брати Капранови).*

6. Іншомовні лексеми, що функціонують в українській мові становлять слова на позначення сфери побутового приміщення (5,59 %), пор.: *хостел* (від англ. *hostel* «гуртожиток») – система розміщення, що надає своїм постояльцям на короткий або тривалий термін житло, що представляє собою, як правило, спальне місце без додаткових зручностей в кімнаті; *котедж* (від англ. *cottage*) – простий одно-, півтораповерховий (другий поверх передбачений тільки у вигляді мансарди зі скатними стелями) будиночок невеликої житлової площі; *конференц-зал* (від англ. *conference hall*) – великий будинок, призначений для проведення зборів серед значної кількості людей, об’єднаних спільними інтересами; *офіс* (від англ. *office*) – нежитлове приміщення, яке належить суб’єкту господарювання, де міститься його виконавчий орган і яке має певну адресу, через яку можна здійснювати поштовий зв’язок; *хол* (від англ. *hall*) – сучасний зал для концертів і

публічних зібрань; *клуб* (від англ. *club*) – утворення з кількох людей, об'єднаних спільними інтересами або метою; *наб* (англ. *pub* – скор. від *public house*, буквально – «публічний дім», у значенні: «місце збору людей») – заклад, у якому продають алкогольні напої для вживання всередині або поза цим приміщенням; *супермаркет* (від англ. *supermarket*) – великий універсальний магазин самообслуговування, що пропонує у продаж бакалійні та домогосподарські товари (таким чином поєднуючи у собі функції універмагу та універсаму). Напр.: *Я ставлю пакет із супермаркету на підлогу і починаю роззуватися (Брати Капранови); Клуби – гівно, народ – убитий, ну, хіба що якась вечірка зрідка трапиться, або робота журналістська змусить піти-писнути щось (І. Карпа); Острови ж лежали трохи далі – великі і не дуже, забудовані котеджами розцяцьковані вітрилами серфінгістів, вкриті зеленню пальм та кущів (Брати Капранови); Офіс в центрі Києва (Брати Капранови); Ще ввечері першого дня, щойно повернувшись з екватора в хостел, я почав допитуватись, як краще пробратися до короля вулканів (М. Кідрук); Але у холі головного корпусу є рояль (Брати Капранови); Улюблений наб (просто підвальчик із дешевим пивом) (І. Карпа); Протягом дня у конференц-залі обговорюють нагальні проблеми, а ввечері викладачі й аспіранти перекочовують у готельний бар, де продовжують спілкування на вільні теми за келихами пива (М. Кідрук).*

7. Активно функціонують в українській мові запозичення на позначення одягу (2,1 %), пор.: *джинси* (від англ. *jeans*) – штани, традиційно пошиті з цупкої бавовняної тканини (деніму), але також можуть бути виготовлені з будь-якої рубчатої тканини; *шорти* (від англ. *shorts* від англ. «*short*» – «короткий») – різновид укорочених штанів; *уніформа* (від англ. *uniform*) – це вид одягу, який носять члени організації під час того, як вони знаходяться в її межах. Напр.: *Мої улюблені джинси протерлися до дірок (М. Кідрук); ... наш майбутній провідник по диких просторах Панталу поквалливо натягав на себе прості світло-сині джинси та улюблену зелену футболку... (М. Кідрук); Підійшовши до стійки контролю, я передав дівчинці в уніформі свій*

посадковий талон, з тим спустився сходами вниз і заскочив у довжелезний біло-блакитний аеропортовий автобус (М. Кідрук); Лара – той узагалі вирядився, наче на парад: ошатні **джинси** і світла, майже ділова сорочка (М. Кідрук); Можете вдягти лише **шорти** і майки (М. Кідрук); Вони покидали **джинси** й светри на бідлашні картонні коробки, і, запхавши босі ноги в черевики, почовгали туди, де мав чекати душ (І. Карпа) тощо.

8. Окрему лексико-семантичну групу запозичень утворила лексика на позначення їжі та напоїв, а саме: прийом страви та їжі швидкого харчування та назви алкогольних напоїв (3,5 %). Пор.: **фастфуд** (від англ. *fast food*) – їжа масового виробництва, де час приготування та подачі значно зменшений; **бізнес-ланч** або **бізнес-ленч** (від англ. *business lunch*) – різновид бізнес-харчування, повноцінний обід, що дає можливість вирішити ділові питання у приємній атмосфері; **віскі** (від англ. *whiskey*) – національний алкогольний напій Шотландії та Ірландії, який отримують перегонкою (дистиляцією) зброженого зернового солоду і витримки спирту у дерев'яних (зазвичай, дубових) бочках; **бейліс** (від англ. *baileys*) – бренд вершкового лікеру; **коктейль** (від англ. *cocktail*) – суміш напоїв. Напр.: *Годувався переважно у **фастфудах**, зранку їв лише чай (по святах – кефір), увечері жував макарони, подумки додаючи до них масло і трохи тертого сиру (М. Кідрук); Той, який **фаст-фуд** із джазом? (Брати Капранови); Алекс відразу замовив собі **бізнес-ленч** (М. Кідрук); За хвилину **віскі** до останньої краплі було розлито порівну усім присутнім (Брати Капранови); **Коктейль** Б52, який не завжди хоче запалюватися, пам'ятаю, а звести все до купи інтелекту не вистачає (Брати Капранови); **Бейліс** – це лікер,- іронічно зауважив я, бо не люблю, коли хваляться ерудицією (Брати Капранови); Маю надію, що такий вибуховий **коктейль** припаде вам до смаку (М. Кідрук)* та ін.

9. Чимала кількість чужомовних слів пов'язані з промисловим водним транспортом (2,8 %): **трап** (від англ. *trap*) – сходи (або, рідше, пандус) в техніці, зокрема, на морському, річковому та повітряному транспорті; **шквал** (від англ. *squall*) – раптове різке посилення вітру; **траулер** (від англ. *trawler*,

від *trawl* – «трал») – промислове риболовецьке судно, що призначене для лову риби та інших об'єктів тралом; *сейнер* (від англ. *seiner*) – рибопромислове судно для лову риби гаманцевим неводом, який також може називатися сейн. Напр.: *Можливо, я не врахував, що малі річкові катери зазвичай плавають набагато швидше, ніж риболовецькі **сейнери** та **траулери** (М. Кідрук); Ступивши на **трап**, я вдихнув на повні груди і укліяк (М. Кідрук).*

10. До української мови потрапили і лексеми чужомовного походження, пов'язані зі сферою туризму та авіаперельотами (4,2 %). Напр.: *бекпекер* (від англ. *backpacking*, англ. *backpack* – «рюкзак») – піший турист; *трінго* (від англ. *gringo*) – іноземець, виходець із іншої країни, який спілкується англійською; *трап* (від англ. *trap*) – сходи (або, рідше, пандус) в техніці, зокрема, на морському, річковому та повітряному транспорті; *авіалайнер* (від англ. *airliner*) – літак, призначений для перевезення пасажирів і багажу; *віза* (від англ. *visa*) – це документ, який засвідчує ваше право на перетин кордону тієї чи іншої країни; *тріп* (від англ. *trip*) – подорож в будь-яке місце, частіше за кордон. Напр.: *Я обернувся, зустрівшись поглядами з сильно підпухлим, пом'ятим і страшенно заспаним бекпекером (М. Кідрук); Тим часом, зметикнувши, що новоприбулі **трінго** спинились і вагаються, до нашого гурту звідусіль налетіли діловиті жіночки, котрі спеціально чатують біля виходу з аеропорту на таких-от клаповухих мандрівників (М. Кідрук); Він має троє дітей: двох дочок та сина, щоправда, останній був пілотом пасажирських **авіалайнерів** і загинув кілька років тому в страхітливій авіакатастрофі (М. Кідрук); Вночі у наметі було жахливо зимно, алкоголь до рук не потрапляв, тож «Джа-**тріп**» видавався достеменно канабісовим і зовсім не ямайським, з огляду на температуру (І. Карна) та ін.*

11. У постмодерній літературі слова іншомовного походження знаходять свій відбиток і в культурі (11,89 %). Пор.: *фрик* (від англ. *freak* - виродок, також фанатик, людина, схилений на чому-небудь) – людина, що відрізняється яскравим, незвичайним, екстравагантним зовнішнім виглядом

і викликає поведінкою, а також володіє неординарним світоглядом в результаті відмови від соціальних стереотипів; *xini* (від англ. *hippie*) – міжнародний молодіжний рух; *імідж* (від англ. *image*) – штучна імітація або подання зовнішньої форми будь-якого об'єкта, особливо особи; *лук* (від англ. *look*) – мода, стиль, краса, простір; *ноу-хау* (від англ. *know how* – «знати як») або секрет виробництва – це відомості будь-якого характеру (винаходи, оригінальні технології, знання, вміння); *модернізація* (від англ. *modern – сучасний*) – перехід від традиційного аграрного суспільства до світського, міського й індустріального; *Бетмен* (від англ. *Batman*, «людина-кажан») – вигаданий персонаж, супергерой, персонаж коміксів; *супермен* (від англ. *superman*) – супергерой, персонаж коміксів; *бізнесмен* (від англ. *business man*) – це власник, який застосовує свої кошти або позиковий капітал з метою отримання прибутку або підприємницького доходу; *реггі* (від англ. *reggae*) – музичний стиль, що виник 1968-го року на Ямайці під впливом ритмо-мелодичних структур музики країн Карибського архіпелагу; цим терміном також визначають сучасну поп-музику Ямайки та її діаспори; *джаз* (від англ. *jazz*) – вид музичного мистецтва, що виник на межі XIX—XX століття в США серед пригнобленого, безправного афроамериканського населення, серед нащадків рабів, насильно вивезених зі своєї батьківщини та отримав згодом певне поширення; *комфорт* (від англ. *comfort*) – відчуття задоволення, прийняття оточення, відповідності стану індивіда до навколишніх умов існування; *дискомфорт* (від англ. *discomfort*) – відсутність комфорту, незручність, невигода, несприятливість; порушення або відсутність належних умов, потрібних для нормальної життєдіяльності організму, виконання певної роботи тощо; *диско-клуб* (від англ. *disco club*) – розважальний заклад, що працює зазвичай з пізнього вечора до ранку, призначений для проведення вільного часу (як правило, для молоді); *джекпот* (від англ. *jack pot, jackpot* – куш, найбільший виграш) – призовий фонд в деяких гральних автоматах, лотереях та інших азартних іграх; *шоу* (від англ. *show*) – захід розважального характеру, демонструє публіці і

має постановочний характер, який не збігається з реальністю. Напр.: *А коли у вісімдесятих міліція ганяла і стригла **xini**, навмисне відпустив довге волосся, аж до плечей (Брати Капранови); Враз їй відкрилися просторові **луки** – виявилось, що підйом не був таким складним, як здавався (І Карпа); Одним з головних підсумків теледебатів став радикальний поворот в **іміджевій** стратегії Віктора Януковича (Брати Капранови); Тільки дивися, не розкривай ніяких **ноу-хау** (Брати Капранови); Від середини минулого століття перуанський уряд кілька разів пробував переконати амазонських розбишака у тому, що вони займаються неблагочестивою й по-всьому мерзотною справою, котра, крім іншого, спотворює міжнародний **імідж** країни (М. Кідрук); Той, який **фаст-фуд із джазом?** (Брати Капранови); І справа була не у **джазі**, який лунав там цілий день, а у занадто сміливих журналістах, які дозволяли собі говорити багато зайвого вночі (Брати Капранови); Євка йшла по дорозі й горлопанила **реггі**-молитви до всього суцього, а Даня тихо тому посміхався (І. Карпа); Та і в банку **модернізація** не завадить (Брати Капранови); Все-таки, наші діти мають забагато **комфарту** (Брати Капранови); По всій іншій території розкидані більш-мени самостійні хостели, готелі, ресторани, **диско-клуби**, котрі гуртуються навколо одного із сорока двох пляжів острова або ж на березі внутрішнього озера під назвою Лагуна Консейсан (М. Кідрук); Коротше, не вистачало хіба шапочки **Бетмена** (М. Кідрук); Треба сказати, що Мирослав зовсім не був анахоретом – він багато тусувався, мав впливових знайомих і замовників, в тому числі серед можновладців та **бізнесменів** (Брати Капранови); Однаково її життєвий уклад виглядав доволі непривабливо з позиції здорової психіки і стилю життя доморощеного **супермена** (І. Карпа); Ну а страх, втім, як і будь-який інший **дискомфорт**, легко захоплює все жіноче єство... (Брати Капранови); А **шоу**, між тим, тривало далі (Брати Капранови); Друг Драгер зірвав **джсек пот** і з автоматів забиратись не хотів (І. Карпа) тощо.*

12. Чимала кількість емоційно забарвленої лексики адаптувалося в українській мові (4,2 %). Напр.: *о'кей* (від англ. *okay*) – так, добре, згоден; *смайл* (від англ. *smile*) – личико, посмішка; *о май Гад* (від англ. *oh my God*) – о Боже мій (вираження здивування, радості, страждання); *секс-бомб* (від англ. *sex-bomb*) – сексуальна, гарна людина. Нецензурна лексика, яка може передавати як позитивні, так і негативні емоції: *фак* (від англ. *fuck*) – чорт побери, або нецензурний жест, *шит* (від англ. *shit*) – чорт, лайно (грубий сленгів вираз). Напр.: *О'кей... - і це було все, що зміг видушити із себе провідник (М. Кідрук); Усіх дівчат можна умовно розділити на чотири групи: дуже розумні, розумні, звичайні дівчата і королеви на букву «Б», цебто блондинки чи секс-бомби (М. Кідрук); А у них – самі смайлики! (Брати Капранови); Круглий смайлик як і раніше посміхався з лівого нижнього кута кришки (М. Кідрук); О май гад! – у ту ж секунду з моєї пельки вихопився нелюдський крик (М. Кідрук)* та ін.

2.2 Структурні особливості англізмів

Запозичення англійських слів українською мовою є складним та багатограним процесом, що відбувається внаслідок контактів української та англійської мовних систем, що спричинює їхню взаємодію. Процес запозичення є невід'ємною частиною об'єктивного процесу розвитку мови, зумовленого суспільним поступом. Асиміляція англійських слів на українському ґрунті є об'єктивним та закономірним процесом фонетичного, морфологічного, лексико-семантичного перетворення за внутрішніми законами розвитку української мови.

Англізми, які запозичила українська мова різні структурні особливості. У досліджуваних художніх текстах за структурою виокремлюємо декілька типів.

До першого типу належать іменники на *-ing* (укр. на *-інг, -инг*). Пор.: *холдинг* – *holding*, *серфінг* – *surfing*, *дайвінг* – *diving*, *віндсерфінг* – *windsurfing*. Напр.: *Кавалькада господаря холдингу* складалася з трьох

машин – перший джип нахабно розштовхував пробки, в другому – пикатому мерседесі на задньому сидінні їхали ми, а третя машина – теж джип – мотлялася у кількох сантиметрах від нашого заднього бампера, ризикуючи розбити його на першому ж світлофорі (Брати Капранови); Тут можна тільки купатися, дивитися на риб чи ходити на **серфінг** (Брати Капранови).

До другого типу належать неозапозичення, які утворюються за допомогою звукового оформлення з кінцевим на -r (-er), пор.: комп'ютер – computer, принтер – printer, плеєр – player, слайдер – slider, бекпекер – backracker, авіалайнер – airliner, менеджер – manager, дизайнер – designer, спікер – speaker, шкіпер – skipper, трейлер – trailer, бампер – bumper, кондиціонер – conditioner, траулер – trawler, сейнер – seiner, рекордер – recorder. Напр.: Крім того, українські **авіалайнери** періодично заарештовують у міжнародних аеропортах через борги компаній, а це вже зовсім знищує вартість застави (Брати Капранови); Решта дня минула у розмовах із різнокаліберними, але однаково ситими та наглючими, типово московськими топ-менеджерами (Брати Капранови); Можливо, я не врахував, що малі річкові катери зазвичай плавають набагато швидше, ніж риболовецькі **сейнери** та **траулери** (М. Кідрук); **Дизайнеру**, який створив це суперм'яке і суперницьке сидіння, варто було передбачити запасний вихід знизу, як у танку (Брати Капранови); Я уявляю, як ця ситуація виглядала в очах нашого **шкіпера** (М. Кідрук); Ми її **бампером** вдарили, так той почав тікати (Брати Капранови); Так, ніби якийсь лайдака – **дизайнер** вклепав її сюди, щоб не пертися до смітника (І. Карпа).

До третього типу належать іншомовні лексеми, яким притаманне звукосполучення -j (-дж), пор.: джинси - jeans, джип – jeep. Напр.: Мої улюблені **джинси** протерлися до дірок (М. Кідрук); Мимоволі глянувши у вікно, я побачив, як міцний лисун на стоянці відкриває перед нею дверцята сріблястого **джипа** (Брати Капранови); Не зволікаючи, я стягнув з себе шорти і натяг **джинси** (М. Кідрук); Вони покидали **джинси** й светри на бідолашні картонні коробки, і, запхавши босі ноги в черевики, почовгали

туда, де мав чекати душ (І. Карпа); Я визирнув крізь вікно і ліворуч від траси встиг зазримити два здоровенних **джипи**, що стояли коло двоповерхової халабуди, недбало збитої з не обструганих дощок (М. Кідрук).

Четвертий тип в українській мові охоплює англізми зі звуками *-i* та *-a* (укр. звукосполучення на *-ай* та *-ей*), пор.: *АйТі – IT*, *інсайд – inside*, *хокей – hockey*, *слайдер – slider*, *файл – slider*, *тайм – time*, *авіалайнер – airliner*, *сейнер – seiner*, *ескейп – escape*. Напр.: *Тоді нам може придатися віце-президент з АйТі (Брати Капранови); Блискучий чорний Samsung-слайдер підступно мовчав (М. Кідрук); Розкритий word'івський файл так і лишився без змін (М. Кідрук); Наші місця знаходилися в самому кінці салону, тож ми з Яном не дуже поспішали пакувати власні нечисленні пожитки і вибиратися з авіалайнера, чекаючи, поки всі інші пасажери вийдуть і позбавлять нас малоприємної тисняви в салоні (М. Кідрук); Однак Євка відразу проганяла такі думки – цей дешевий ескейп від неймовірно складного і значущого шляху самостановлення (І. Карпа); Президент Росії Володимир Путін запропонував Росії і Україні проводити спільні чемпіонати з футболу і хокею (Брати Капранови).*

До п'ятого типу належать англізми, які творяться на *-ee (-i)*, пор.: *reggae – реггі* та ін. Напр.: *Євка йшла по дорозі й горлопанила реггі-молитви до всього суцього, а Даня тихо тому посміхався (І. Карпа).*

2.3. Структурно-граматичні типи англізмів

На сьогодні класифікація англізмів сучасної літератури є однією з актуальних проблем. Проте можна спостерігати активне входження в українську мову не лише окремих лексем, а й цілих словосполучень на позначення певних соціальних, економічних та культурних явищ. Вони зберігають типове для англійської мови граматичне оформлення, тому є непоказовим явищем для української мови. Такі утворення потребують окремого аналізу з точки зору їх відповідності українській граматичній системі. Також деякі запозичені лексичні одиниці ще не мають єдиної норми

графічного оформлення, переважно не фіксуються словниками, тобто поки що такі утворення не кодифіковані.

Наявна велика кількість підходів до систематизації англізмів. Однією з систематизацій є структурно-граматична класифікація типів іншомовних слів. У роботі здійснено структурно-граматичний аналіз чужомовної лексики для того, щоб виявити своєрідність англізмів на структурно-граматичному рівні.

Найбільшу групу англійських запозичень становлять іменники, менш численними є дієслова. Прикметники представлені малою часткою в загальній кількості англізмів. Адаптуючись до граматичної системи української мови, англізми-іменники переймають форми роду, числа і відмінка, виражаючи таким чином властиві граматичні значення.

Запозичення з англійської мови зазнають граматичних змін. Для іменників це втрата артикля, набуття граматичної категорії роду та відмінку, певні зміни в категорії числа.

Серед термінів-англізмів, які вживаються в аналізованій сучасній постмодерній літературі, здебільшого іменники чоловічого роду мають ознаки родової належності з кінцевим приголосним та нульовим закінченням, пор.: *Интернет* - *Internet*, *Гугл* - *Google*, *ноутбук* – *notebook*, *нетбук* – *netbook*, *комп'ютер* – *computer*, *принтер* – *printer*, *плеєр* – *player*, *слайдер* – *slider*, *файл* – *file*, *ескейн* – *escape*, *матч* – *match*, *рекорд* – *record*, *бокс* – *box*, *фініш* – *finish*, *тайм* – *time*, *нокдаун* – *knockdown*, *нокаут* – *knockout*, *траулер* – *trawler*, *сейнер* – *seiner*, *джип* – *jeep*, *пікан* – *pickip*, *автобус* – *bus*, *бампер* – *bumper*, *кондиціонер* – *conditioner* та ін. Напр.: *Ми з Вовкою попрямували до парковки, де чекав велетенський чорний джип (Брати Капранови); Бразилія – велетенська країна, діставатися в Пантал автобусами було б самогубством(М. Кідрук); Другий тайм добігав кінця, йшла вісімдесят п'ята хвилина поєдинку (М. Кідрук).* Усі вони мають нульову флексію і є іменниками – назвами неістот. До категорії істот належить лише незначна кількість англізмів, які трапляються у дослідженій постмодерній прозі, пор.:

Бетмен – Batman, бізнесмен - businessman, менеджер – manager, шкіпер – skipper, дизайнер – designer, спікер – speaker та ін. Напр.: *Я – **бізнесмен**, а не чиновник, і беру не хабарі, а плату за послуги (Брати Капранови); Урядові чиновники дають **менеджерам** новинних ЗМІ щоденні інструкції, так звані «темники», які стосуються того, про що треба повідомляти і як подавати матеріали (Брати Капранови); Прошу каву, – до нас наблизилася секретарка у короткій спідниці – і я раптом оцінив політ думки **дизайнера** цієї канани (Брати Капранови); Щойно вступивши на облізлий катер, я покликав **шкіпера** і спитав, чи не може він дістати нам із Яном мотузку, достатньо довгу, аби пропустити її під днищем «Алькатраса» (М. Кідрук) та ін.*

Деякі іменники чоловічого роду, що позначають осіб за родом занять, можуть називати й осіб жіночої статі. Вони не мають паралельних форм жіночого роду: бос, бекпекер та ін. Напр.: *Моя **бос** казала, що на вулицях буває небезпечно (І. Карпа); Хостел, позначений міткою «НІ», завжди користується найбільшою популярністю серед **бекпекерів** (М. Кідрук); Пам'ятаючи залізне правило **бекпекера** «ніколи не приставати на жодні пропозиції в аеропортах та автостанціях», я ігнорував затіяний навколо нас базарний галас, стримано відмовляючи найбільш наполегливим бразильським торговим агентам (М. Кідрук).*

Низка іменників-англізмів в українській мові не відмінюються, пор.: ноу-хау – know-how, медіа – media, АйТі – IT, реггі – reggae. Напр.: *Тільки дивися, не розкривай ніяких **ноу-хау** (Брати Капранови); Євка йшла по дорозі й горлопанила **реггі**-молитви до всього суцього, а Даня тихо тому посміхався (І Карпа). Адміністрацією президента для державних і приватних **медіа** (Брати Капранови); Тоді нам може придатися віце-президент з **АйТі** (Брати Капранови).*

Грамаітичне значення числа запозичених іменників-англізмів виражається у співвідносних парадигмальних формах однини і множини. Більшістю з них за законами української мови легко утворюється форма множини: ноутбуки, комп'ютери, файли, плеєри, принтери, матчі, нокаути, авіалайнери, пікапи,

джипи, автобуси, супермаркети, клуби тощо. Напр.: *Дизель-генератор вмикатиметься щовечора з 6-ої до 9-ої, у цей час ви зможете підзарядити акумулятори та **ноутбуки*** (М. Кідрук); *Цього дня місто стає таким несхожим на себе-вчорашнє, коли довгі каравани авто з утікачами-дачками на борту намертво закорковують стоянки **супермаркетів**, автозаправні станції, мости, естакади та набережні* (Брати Капранови).

Незначну кількість слів становлять іменники, які не утворюють форми множини: *інтернет, медіа, АйТі* та ін. Напр.: *Зайди в **інтернет**, поцікався!* (Брати Капранови). Також наявні слова, які не мають форми однини: *джинси, шорти* тощо. Напр.: *Тому за десять років дніпропетровські вже поміняли спортивні штани та **джинси**, навчилися носити костюми від Valentino, стали їздити вулицями без поспіху, зі специфічною київською лінькуватістю, проводжаючи очима гарних жінок і пропускаючи людей на переходах* (Брати Капранови); *У Бразилії починалось літо, тому перед виїздом в аеропорт я перевдягнувся в легкі чорні **шорти** та футболку* (Брати Капранови); *Саме у Фоз-ду-Ігуасу я вперше за весь час подорожі дорвався до нормального **Інтернету*** (М. Кідрук); *Вони покидали **джинси** й светри на бідолашні картонні коробки, і, запхавши босі ноги в черевики, почовгали туди, де мав чекати душ* (І. Карна).

Категорія відмінка слугує для вираження функціональних значень іменника: для вираження відношень іменника до інших слів у реченні. Більшість запозичених іменників відмінюється за нормами української мови. Тип відмінювання залежить від кінцевого приголосного іменника. Усі іменники чоловічого роду із закінченням на приголосний належать до другої відміни і відмінюються за моделями власне української лексики: Н.в. *комп'ютер, комп'ютери* // Р.в. *комп'ютера, комп'ютерів* // Д.в. *комп'ютеру, комп'ютерові, комп'ютерам* // З.в. *комп'ютер, комп'ютери* // О.в. *комп'ютером, комп'ютерами* // М.в. (на,у) *комп'ютері, (на) комп'ютерах*. Деякі запозичення не адаптуються до граматичної системи

української мови і не змінюються за відмінками, залишаючись на периферії мовної системи (напр.: *айті*).

Іноді під час запозичення відбувається процес розширення семантичної структури слова. Слова *пікан* (від англ. *pick-up* – піднімати, відривати, підвозити) – легка вантажівка із закритою кабіною і відкритою вантажною площадкою з невисокими сторонами і задніми дверима; *пікан* (від англ. *pick up*) – діяльність, спрямована на знайомство з метою спокушання, а також на розвиток необхідних для цього навичок; *та трейлер* (від англ. *trailer*, від *trail* «слід») – спеціальний багатовісної причіп або напівпричіп для перевезення великих і важких неподільних вантажів; *трейлер* (*тизер-трейлер*) (від англ. *trailer*) – невеликий відеоролик, який складається з коротких і зазвичай найбільш видовищних фрагментів фільму, який використовується для анонсування або реклами цього фільму.

2.4 Структурно-семантична класифікація варваризмів

Деякі іншомовні за походженням слова займають проміжне положення між іншомовними словами та повністю засвоєними запозиченнями. Спочатку запозичені слова чужої мови можуть використовуватися в текстах цільової мови як іншомовні вкраплення, зберігаючи свою іншомовну структуру, а якщо вони (зазвичай як прояв моди) починають більш чи менш регулярно використовуватися, тому їх називають варваризмами. Варваризми – це запозичені чи створені за зразком якоїсь іншої мови слова або вираз. Широко вживати в художній літературі їх почали відносно недавно, тому такі лексеми є цікавими для вивчення. Вони надають прозі колориту, оригінальності, експресивності, іноді наштовхують на іронічне чи саркастичне сприймання тексту.

Порівнюючи мовотворчість М. Кідрука, І. Карпи та братів Капранових, безсумнівно, можна стверджувати, що найменшу кількість варваризмів використовують брати Капранови. На противагу братам Капрановим, велику

кількість іншомовних вкраплень та варваризмів становлять твори М. Кідрука «Подорож на Пуп Землі», «Любов і піранї» та І. Карпи «50 хвилин трави».

Найбільшим ступенем новизни відзначаються варваризми як неасимільовані одиниці, які переважають серед нової запозиченої лексики, пор.: *best man* – найкращий чоловік, *music* – музика, *hello* – привіт, *magic book* – магична книга, *happy* – щасливий, *sickness* – хвороба, *fake finger* – фальшивий палець, *e-mail* – і-мейл, *dormitory* – гуртожиток, *security* – безпека, *check-in* – реєстрація, *money* – гроші та ін., вони становлять 27,97 % від загальної кількості аналізованого матеріалу. Напр.: Часу до вильоту лишалось небагато, проте мій «**magic book**» із генеральним планом вояжу, картами, бронюваннями хостелів, копіями квитків тощо, що мав дати відповіді на всі проблемні запитання під час подорожі, був готовий; Забігши назад до офісу, передусім засів за комп'ютер і поліз у папку **Music**, наміряючись запустити у Winamp'і якусь бравурну й життєствердну пісеньку, котра б сповна відповідала моєму теперішньому бойовому настрою; Мігель мав у запасі один коронний прийом, простенький трюк, фокус за назвою **fake finger**; Наступного дня мені на **e-mail** надійшов лист від Маруськи...; Такі **self-service** апарати дають змогу легко, швидко й без проблем одержати талони на посадку лише за номером рейсу та прізвищем... (М. Кідрук).

Можна стверджувати, що варваризми – це не повністю асимільовані запозичення, вони зберігають свій іноземний вигляд, чи звучання, або і те й інше.

Специфічною рисою у постмодерній літературі можна назвати вживання неологізмів, а саме слова композити, частини яких пишуться латинською графікою: *mp3-плеєр*, *happy-енд*, *online-бронювання*, *internet-сайт* тощо. Напр.: Для того, щоб трохи охолонути й заспокоїти нерви, я, захопивши **mp3-плеєр**, пішов блукати Києвом (М. Кідрук); Без **happy-енд'у** в наш час – нікуди! (М. Кідрук); Проте, попри всі технічні досягнення XXI століття, попри тотальну глобалізацію, інформатизацію, реактивні літаки, **online-бронювання**, електронні білети і т.д. і т. п., острів Пасхи залишається

зовсім неблизьким (М. Кідрук); ... на жаль, не можна розплачуватися за послуги чи товари на переважній більшості європейських **Інтернет-сайтів** (М. Кідрук).

Сучасні неологізми, які використовуються в аналізованій прозі зі збереженням графіки мови-джерела (варваризмів) є англійською аббревіатурою : *SMS* (Short Message Service), *PR* (Public Relations), *VIP* (Very Important Person), *CAD* (Computer-aided design), *FPS* (First Player Shooter) тощо. Вони можуть транслітеруватися, пор.: *SMS* – *СМС*, *PR* – *ПР* (піар), *VIP* – *віп*. Напр.: *І не помилюся – короткий напис унизу дисплея повідомляв, що Маруська настрочила SMS. Не встигла остання нота музичного сповіщення про прихід нового смс випурхнути з крихітного динаміка, а я вже тримав мобільний у руках і пожирав поглядом повідомлення»; Свого часу, ще до того, як поїхати на навчання до Європи, податися у навіжені мандри Латинською Америкою та почати писати книжки, я досить довго працював у Києві програмістом, займаючись розробленням CAD-систем (М. Кідрук); Ні, брешу. Не просто зеком, а VIP-зеком. VIP-зеком суворого режиму; Обговоривши родинні новини, він по-батьківському покартав Пашу за те, що той багато п'є засмучує дружину, поскаржився на велику кількість проблем і нарешті звелів зарезервувати окрему VIP-залу, щоб ми могли спокійно розслабитися (Брати Капранови); На мій рахунок у банку потроху капали відсотки від продажу моїх книжок про 3D-моделювання (М. Кідрук); У мене було таке відчуття, наче я сиджу за комп'ютером і граю в якийсь небувало реалістичний FPS, а з-за рогу от-от повинна вискочити згряя пекельних монстрів, готових посікти мене на фарш (М. Кідрук).*

Абревіатура *PR* відмінюється на зразок іменників чоловічого роду II відміни - *PR*-у, *PR*-ом. Напр.: Аси **ПіАру** (Брати Капранови).

Варваризмам притаманний «іноземний образ», саме тому таку лексику використовують з низькою частотою вживання.

У сучасній постмодерній літературі використовують не тільки окремі лексичні одиниці, а й словосполучення та речення. Напр.: слова: *guidebook*,

maps, guys, security, check-in, hello, online, music, internet, help та ін.; словосполучення: *game over, all inclusive, fake finger, adventure story, long-haul, best man, lonely day* та ін.; речення: *Whenever I prepare for a journey I prepare as though for death. Should I never return, all is in.; Man, come on! Don't be a pussy!; I thought we could have made it order* (М. Кідрук).

Варваризми на відміну від запозичених слів не втрачають практично нічого із тих рис, які притаманні їм як одиницям їхньої рідної мови. На відміну від запозичень вони не належать до системи мови-рецептора, не функціонують в ній як лексично та граматично пов'язані одиниці. Проте, можна зазначити, що англізми асимілюються згідно зі словотвірною або словозмінною системами української мови. Пор.: *check-in – check-iny, best man – best man'ом, trip – trip'у, winamp – winamp'i, word' – word'івський* тощо. Напр.: *Я вперше стикнувся з таким за час усіх своїх перельотів (зазвичай під час **check-iny** на маршруті з пересадками у пункті вильоту видають посадкові талони на всі рейси), але не дуже переймався, бо знав, що в нейтральних зонах усіх нормальних міжнародних аеропортів є спеціальні електронні бокси... (М. Кідрук); Пригадуєш, ти прикидав маршрут і говорив, що в Амазонію ми не поїдемо, бо для такого **trip'у** необхідна тривала підготовка? (М. Кідрук); Розкритий **word'івський** файл так і лишився без змін (М. Кідрук); Забігши назад до офісу, першим ділом засів за комп'ютер і поліз у папку «Music», наміряючись запустити у «**Winamp'i**» якусь бравурну й життєствердну пісеньку, котра б сповна відповідала моєму теперішньому бойовому настрою (М. Кідрук).*

Творам М. Кідрука та І. Карпи властива риса перевантаження текстів англізмами та варваризмами. Вони мають різне написання і без того не завжди зрозумілих слів, що, безумовно заплутує читача ще більше. Тобто, певну частину матеріалу потрібно додумувати самостійно, або ж деякі частини доводиться відгадувати. Відтак для зрозумілості нових іншомовних вкраплень потрібно йти в ногу разом з модою.

В аналізованій літературі представлена лексична група «Мас-медіа»: зокрема, назви соціальних мереж: *Facebook* – найбільша у світі соціальна мережа, що почала працювати 4 лютого 2004 року як мережа для студентів деяких американських університетів, а згодом, і для усього світу; *Youtube* – популярний відеохостинг, що надає послуги розміщення відеоматеріалів; *Google* – американська публічна транснаціональна корпорація, яку заснували 1998 року аспіранти Стенфордського університету Ларрі Пейдж і Сергій Брін; *Google Maps* – безкоштовний картографічний сервіс від компанії Google; *Internet Explorer* – графічний веб-оглядач (браузер), який розробляє корпорація Microsoft; підгрупа назв телерадіо галузі: *BBC* – британська компанія суспільного телерадіомовлення; *Wi-Fi* (від англ. *Wireless Fidelity*) – це сучасна технологія бездротового доступу в інтернет, що найбільше динамічно розвивається. Напр.: ...*хостел мусить відповідати низці вимог, а саме: обов'язково мати кухню, локери (сейфи для цінних речей), карти, книжки для обміну, надавати безкоштовний доступ до Інтернету (в тому числі через Wi-Fi), мати англомовний персонал, також обов'язковими є присутність ігрової кімнати та басейну... (М. Кідрук); ...у неділю успішно відгуляв весілля свого друга, танцював з нареченим танець рожевих фламінго (викладете відео на «YouTube» - руки повідриваю!) (М. Кідрук); Електронний сервіс «Google Maps» на запит «Bacos» відправляв мене кудись в Іспанію... (М. Кідрук); Запустив *Internet Explorer*, зайшов на свою сторінку в ЖЖ і виплескав туди усе, що булькотіло в моїй очамрільй макітрі (М. Кідрук).*

Для аналізу лексичних одиниць виокремлюємо групу «Культура»: *ноу-хау* (від англ. *know how* – «знати як») або секрет виробництва – це відомості будь-якого характеру (винаходи, оригінальні технології, знання, вміння); *модернізація* (від англ. *modern* – сучасний) – перехід від традиційного аграрного суспільства до світського, міського й індустріального; *імідж* (від англ. *image*) – штучна імітація або подання зовнішньої форми будь-якого об'єкта, особливо особи; *лук* (від англ. *look*) – мода, стиль; група назв

артистів: *Bon Jovi* – американська рок - група з Нью-Джерсі , утворена в 1983 році; *Bryan Adams* – канадський рок-музикант, фотограф, гітарист, автор і виконавець пісень, який почав свою кар'єру в шоу-бізнесі в 1976 р; *Avril Lavigne* – канадська співачка , автор пісень , дизайнер і актриса. Напр.: *Перебрав кілька альбомів **Bon Jovi**, **Bryan Adams**, **Avril Lavigne**, коли погляд натрапив на пісню колишнього вокаліста «Арії» Кінслова – «Я свободен!» (М. Кідрук); Одним з головних підсумків теледебатів став радикальний поворот в **іміджевій** стратегії Віктора Януковича (Брати Капранови); Враз їй відкрилися просторі вітряні альпійські **луки** – виявилось, що підйом не був таким складним, як здавався (І. Карна).*

Група лексичних одиниць «Бренди та марки»: *Chevrolet* – марка автомобілів, що виробляються корпорацією General Motors; *Samsung* – південнокорейська корпорація, компанія-виробник електроніки; *Porsche* – німецька автобудівна компанія; *Puma* – один із світових лідерів виробництва спортивних товарів; *Adidas* – німецька компанія, один зі світових лідерів виробництва спортивних товарів; *Patek Philippe* – швейцарська компанія - виробник годинників класу «люкс». Напр.: ... *і вказівним пальцем лівої руки недбало притискав свій «Samsung» (М. Кідрук); Кілька секунд, звівши до купи брови, крутив свій плаский «Samsung U600» у руках, після того рішуче відкинув телефон убік (М. Кідрук); Життя нагадувало швейцарський годинник «Patek Philippe» або, ще краще, двигун спортивного «Porsche Cayman» - доладне й чудове ззовні, просте та надійне всередині (М. Кідрук); Дімон був зодягнутий у сірі фірмові брюки з якимись вельми оригінальними вставками на бортах і яскраву біло-червого-чорну спортивну куртку, а на ногах мав дизайнерські кросівки «Puma» (М. Кідрук).*

2.5 Словотвірний потенціал англізмів

Словотвірний потенціал запозичень сприяє збагаченню й поширенню англізмів у сучасному постмодерністському дискурсі. Іншомовним

вкрапленням, які адаптувалися в українській мові характерний морфологічний словотвір.

Найбільш продуктивними способами творення нових слів від основ англізмів в українській мові є: суфіксальний, префіксальний, префіксально-суфіксальний, словоскладання й основоскладання. Словотвірні можливості запозичені слова виявляють неоднаково. Одні з них дуже результативні, їм властиво реалізувати свої дериваційні потенції у різних частинах мови, інші виявляють нульову дериваційну спроможність.

Суфіксація – це спосіб творення слів за допомогою суфіксів. Завдяки словотворчим суфіксам від запозичених основ утворюються: 1) іменники чоловічого роду із суфіксом -ик, яким властивий більший словотвірний потенціал. Пор.: *смайл – смайлик*. Напр.: *А у них – самі **смайлики!** (Брати Капранови); І Ян показав мені невеликий **смайлик** жовтого кольору, наклеєний на кришці фотокамери (М. Кідрук); Круглий **смайлик** як і раніше посміхався з лівого нижнього кута кришки (М. Кідрук); 2) прикметники із суфіксом -ськ(ий), пор.: *спікер – спікерський, боксер – боксерський, менеджер – менеджерський*. Напр.: *Кас Д'Амато, відомий **боксерський** тренер, який зокрема виховав Майка Тайсона, колись говорив своєму учневі: «Сміливець то боягуз завжди відчують одне й те саме. Те, як вони діють, - ось що відрізняє їх між собою» (М. Кідрук); 3) дієслова з суфіксом -ува та -и пор.: *фініш – фінішувати, серфінг – серфити, аптрейд – аптрейдити*.**

Іменники жіночого роду можуть утворювати слова з суфіксом -еса, пор.: *стюард – стюардеса*. Напр.: ***Стюардеса** слухняно кивнула і за хвилину з'явилась із склянкою води та упаковкою з двох великих таблеток (Брати Капранови); Пасажери, залишайтеся, будь ласка, на своїх місцях, – нервово нагадала у ретранслятор **стюардеса** (Брати Капранови).*

Префіксальний спосіб – це спосіб словотворення за допомогою префіксів. Найширше префіксацію використовують для утворення: 1) іменників, пор.: *шквал – зашквал*. Напр.: ; 2) прикметників з префіксом не- та про-: *адекватний – неадекватний, аптрейд – проаптрейдити*. Напр.: *Тільки цілком*

неадекватний чувак може надумати повертатися до Києва в таку спеку (М. Кідрук); Словом, все було просто чудово, мов у кіно, - блін, мов у казці! – поки одного дня я не надумав, що настав час зробити таке чудове життя ще кращим, цебто, висловлюючись програмістськими термінами, *проапгрейдити* його, і... вирішив закохатися (М. Кідрук) та ін.

В українській мові також функціонують іншомовні префікси на *супер-*, *анти-*, *дис-*: *суперм'який*, *супернизький*, *супермаркет*, *супертехнології*, *антименеджер*, *дискомфорт*. Напр.: *Сапула мешкає сама у двокімнатній квартирі на Подолі, і цей факт дозволяє нам чкурнути з роботи, дорогою заскочивши до супермаркету за пляшкою доброго винця та пліснявим французьким сиром, який так до нього личить (Брати Капранови); Ну а страх, втім, як і будь-який інший дискомфорт, легко захоплює все жіноче єство, перетворюючись на специфічний душевний стан, який чоловіки впізнають за характерним словосполученням «мені погано»(Брати Капранови); Я ставлю пакет із супермаркету на підлогу і починаю роззуватися (Брати Капранови); Мої колеги розсудили, що зараз, либонь, найбільш відповідний момент, і видобули на світ величезну півтора літрову пляшку кашаси, міцнюючої бразильської горілки, куплену ще в супермаркеті Покоче, останньому форпості цивілізації (М. Кідрук). Дизайнеру, який створив це суперм'яке і супернизьке сидіння, варто було передбачити запасний вихід знизу, як у танку (Брати Капранови). Колись, у старі часи, коли мені доводилося бувати тут, офіціанти носили шкіряні кашкети та куртки, коньяк подавали на стіл у картонній коробці із супермаркету, наливали його у чарки для горілки, а на закуску – як апофеоз уяви господаря про розкішне життя – обов'язково подавався лимон, посипаний цукром (Брати Капранови); Гроші – рікою, американські супертехнології, арабські розкоші, і одночасно у гольф-клубі, крутому до неможливості, братва розводить лохів на тьолках (Брати Капранови) тощо.*

Активними є слова, що утворюються префіксально-суфіксальним способом. У процесі творення таких слів відбувається одночасне приєднання

до твірної основи суфікса і префікса. Такий спосіб широко використовується для творення іменників, прикметників та дієслів, пор.: *гугл – прогуглити, загуглити; футбол – пофутболити, зафутболити, відфутболити.*

Українській мові властиві запозичення, унаслідок яких утворюються гібридні деривати. Вони мають як негативний, так і позитивний вплив на лексичну та словотвірну підсистему української літературної мови. Позитивним є те, що українська мова активно збагачується лексикою, але негативні фактори переважають, адже гібридні запозичення становлять запозичене значення при частковому запозиченні будови українського слова або повної втрати української лексеми.

У мовотворчості сучасних письменників знаходимо нові запозичені складні одиниці, що поєднують два іменники, перший із яких виражає атрибутивне значення, є наслідком перенесення на ґрунт української мови словотвірної моделі англійської мови: *бізнес-ланч* (також *бізнес-ленч*), *диско-клуб*, *бізнес-метушня*, *бізнес-біжутерія*. Напр.: *Своїми запитаннями він будить в мені демона філософії, який зазвичай ховається, пришиблений **бізнес-метушнею**, а у такі хвилини розправляє хвоста (Брати Капранови); Алекс відразу замовив собі **бізнес-ленч** (М. Кідрук); І цю свою ваду намагався компенсувати за рахунок дорогих годинників, оправ, перснів та іншої **бізнес-біжутерії** (Брати Капранови); Йому теж *бізнес-ленч*, будь ласка (М. Кідрук) тощо.*

Продуктивними також є складні іменники з першою частиною латинського походження на *авіа-*: *авіакомпанія*, *авіалайнер*, *авіарейс* тощо. Напр.: *Одного я знав – директор **авіакомпанії**, що давно ходив колами біля державного банку у сподіванні отримати кредит під заставу літака (Брати Капранови); Крім того, українські **авіалайнери** періодично заарештовують у міжнародних аеропортах через борги компаній, а це вже зовсім знищує вартість застави (Брати Капранови); Рухливий директор **авіакомпанії** одразу підбадьорився (Брати Капранови); Позаяк інших варіантів не було, хлопці віддали мені свої паспорти та роздруківки-підтвердження про*

бронювання **авіарейсу** «Київ – Мілан – Сан-Паулу» (М. Кідрук); Ще через сорок хвилин **авіалайнер** здійснив успішну посадку в Куйябі (М. Кідрук).

Продуктивним способом словотворення англізмів є словоскладання: *офіс-менеджер, конференц-зал, гольф-клуби* та ін. Напр.: *Я зарезервував для вас номер у **гольф-клубі** (Брати Капранови); Протягом дня у конференц-залі обговорюють нагальні проблеми, а ввечері викладачі й аспіранти перекочовують у готельний бар, де продовжують спілкування на вільні теми за келихами пива (М. Кідрук); Весь мій департамент, викладачі та інші аспіранти, саме допивали каву, збираючись перебратися в конференц-зал і почати PhD-meeting (М. Кідрук) та ін.*

Словотворення української мови серед назв видів спорту посідають такі англізми, які мають у своєму складі запозичені афіксоїди, пор.: слово *бол*, який походить від англійського *ball* – м'яч (*баскетбол, футбол, волейбол*). Напр.: *Президент Росії Володимир Путін запропонував Росії і Україні проводити спільні чемпіонати з **футболу** і хокею (Брати Капранови); Швидко познайомившись, ми розговорились і я дізнався, що у себе на батьківщині хлопці грають за одну й ту саму університетську команду в американський **футбол** (М. Кідрук) тощо.*

Одним із ефективних способів словотворення є абрєвіація. Це своєрідне об'єднання скорочених і повних основ, пор.: *політтехнологи* – це скорочення від *політичний технолог*. Напр.: ***Політтехнологи**, піарщики корисними будуть? (Брати Капранови); Наша політтехнологія – це правильний підрахунок голосів (Брати Капранови); І мудрі петербурзькі політтехнологи навмисне відібрали для того діла виключно неосвічених селян з-під Києва (Брати Капранови).*

Дериваційну активність в українській мові демонструють новітні запозичення, що слугують базою для формування словотвірних гнізд. Свідченням словотвірного освоєння новітніх запозичень українською мовою є їхня здатність формувати словотвірні гнізда – комплексні словотвірні одиниці, що розгортаються синтагматично й парадигматично. Пор.: *серфінг* –

серфінгіст – серфінгіста – серфити; бокс – боксер – боксерський, менеджер – менеджери ти – менеджерський, спікер – спікерка – спікерський, апгрейд – апгрейдити – проапгрейдити тощо.

Словотвірні гнізда з вершинними іменниками-неозапозиченнями, які мають високу суспільну потребу і частотність уживання в мові й мовленні українців, постійно поповнюються новими дериватами, формують мікросистеми сотень похідних одиниць. Одним із таких запозичень є лексема *Інтернет*, словотвірне гніздо якої структуроване понад ста п'ятдесятьма дериватами. Напр.: *Наступного ранку, ще сповна не протверезівши, я поліз в Інтернет – шукати ціну на квитки до острова Пасхи (М. Кідрук); «А зранку ви прокидатиметеся під райський спів птахів...» – так писав про настання світанку в дикому Панталі якийсь фанатик-натураліст на задрипаному Інтернет-сайті про комашок та птахів Південної Америки (М.Кідрук); Справа в тому, що я, як і багато хто з нинішньої молоді, веду публічний інтернет-щоденник на порталі Живого Журналу (М. Кідрук).*

Висновки до розділу 2

Проаналізовані новітні запозичення у сучасному постмодерному дискурсі за лексико-семантичними параметрами поділено на дванадцять тематичних груп: 1) поняття комп'ютерної техніки та технології; 2) спорт; 3) професії та різновиди діяльності; 4) техніка та транспортні засоби; 5) економіка; 6) слова сфери побутового приміщення; 7) одяг; 8) їжа та напої; 9) промисловий водний транспорт; 10) туризм та авіаперельоти; 11) культура; 12) емоційно забарвлена лексика.

Неозапозичення в сучасній українській мові мають різну формальну структуру: 1) іменники на *-інг*; 2) іменники на *-ер*; 3) іншомовні лексеми зі звукосполученням *-дж*; 4) англізми з звуковими компонентами *-ай* та *-ей*; 5) запозичення зі звуковим оформленням на *-і*.

Словотвірними особливостями запозичень є залучення їх у дериваційні зв'язки за допомогою: суфіксального, префіксального, префіксально-

суфіксального способів, словоскладання, гібридних дериватів, афіксоїдів й абревіацій.

Англізми-іменники мають категорію роду числа та відмінка, що свідчить про засвоєння чужомовних елементів в українську мову. Деякі запозичені іменники в українській мові не мають категорію відмінка.

За структурно-граматичними ознаками найбільшу кількість запозичених лексичних одиниць становлять іменники чоловічого роду з нульовим афіксом. Прикметники та дієслова мають найменшу кількість іншомовних вкраплень.

Однією з основних тенденцій у процесах словотворення становлять абревіатури. Вони виступають у ролі твірних основ для утворення нових лексичних одиниць. Але, процес словотворення виявляється неоднаково.

Значну кількість варваризмів використовують письменники в художній прозі. Вони відтворюють у літературній мові варваризми або так, як вони звучать фонетично в усному мовленні, або час від часу змінюють написання з певною стилістичною метою. Варваризми, у свою чергу, надають мові автора експресивності та самобутності, а також допомагають зосереджувати увагу читача на тому чи іншому явищі.

РОЗДІЛ 3. СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ АНГЛІЗМІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

3.1 Номінативна функція

Сучасна українська мова перебуває в безперервному розвитку. Українська мова визначає тенденційні зміни якісних і кількісних лексичних одиниць, що виявляють певні процеси її поповнення новими номінаціями – або запозиченою лексикою, або стилістично зниженою тощо – чи вилученням номінацій, які не відповідають мовним нормам або ж зазнали історичних змін, чи новим суспільним, насамперед комунікативним, потребам.

Процеси змін та оновлення лексики української мови репрезентують динаміку лексичних норм і перегляд мовних смаків суспільства, призводять до появи нових чи заміни лексичних одиниць, які зрозумілі за змістом, доступні за функціонально-стилістичними характеристиками. Особливо виразно це простежено на прикладі збагачення словника української мови внаслідок запозичень.

Номінативна функція є первинною у дослідженні мовотворчості письменників постмодерної прози, адже іншомовні вкраплення здебільшого слугують для найменування певних реалій. Щоб читач міг легше розібратися у складних політичних, економічних, культурних, спортивних, технологічних проблемах (та й не тільки в них), необхідно автору підібрати таку лексику, яка могла б називати речі своїми словами і тим самим акцентувати увагу на логічну послідовність подання інформації та виділення її основного змісту.

Відомо, що неозапозичення мають своєрідні особливості в найменуванні предметів. Більша кількість слів перетворюються з англійської в українську мову разом з поняттям іншомовних реалій, заповнюючи проміжок у сучасному мовленні. Слід зазначити, що інші лексеми позначають вже наявні предмети та поняття. В кінцевому випадку англізми слугують певним цілям: 1) трактують або деталізують мовні поняття; 2) іншомовні вкраплення

служать для розрізнення смислових відтінків; 3) скорочують вживання полісемантичних слів, полегшують їх смислову структуру; 4) замінюють властивими неозапозиченнями описові звороти. Внаслідок таких позитивних ознак, іноді можуть впливати негативні для сучасної української мови наслідки – витіснення рідної лексики.

У мовотворчості авторів постмодерної літератури зібрано англізми за різною тематикою, але найбільші семантичні групи становлять назви «Комп'ютерної техніки й технологій» та «Культури». Внаслідок розвитку нових інформаційних технологій, популяризації мережі Інтернет й розвитку культури, в українській мові активізувалася велика кількість англомовних запозичень.

Із усіх проаналізованих слів нараховуємо 143 лексеми іншомовного походження. Такі слова є необхідними, адже на сьогодні процес популяризації англізмів поміж громадян певним чином сприяє сучасна постмодерністська література.

Номінативну функцію у сучасних прозових творах втілюють різноманітні іншомовні запозичення, які називають певні реалії, а саме: *боксер* (спортсмен, що займається боксом), *спортсмен* (фізична особа, яка систематично займається певним видом спорту та бере участь у спортивних змаганнях), *дизайнер* (діяльність по проектуванню естетичних властивостей промислових виробів), *стюардеса* (фахівець рядового складу на водних і повітряних суднах, що виконує на них роботу по обслуговуванню пасажирів), *шкіпер* (командир комерційного судна), інвестори (людина, яка вкладає гроші або інші активи з метою їхнього збереження та примноження), *бекпекер* (турист, який подорожує з невеликою кількістю грошей, з одним рюкзаком за спиною), *трінго* (іноземець, виходець із іншої країни, який спілкується англійською). Напр.: *Я втрачаю орієнтацію, як боксер після нокдауну (Брати Капранови); Третій же був високим, довгоруким, але, на відміну від Франкенштейна, дуже пропорційним і зграбним – скоріш за все, колишнім спортсменом (Брати Капранови); Так, ніби якийсь лайдака –*

дизайнер вклевав її сюди, щоб не пертися до смітника... (І. Карпа)
Стюардеса слухняно кивнула і за хвилину з'явилась із склянкою води та упаковкою з двох великих таблеток (Брати Капранови); Щойно вступивши на облізлий катер, я покликав *шкіпера* і спитав, чи не може він дістати нам із Яном мотузку, достатньо довгу, аби пропустити її під днищем «Алькатраса» (М. Кідрук); І вони з *босом* домовилися, що розроблятимемо їх спільними зусиллями (Брати Капранови); Так от, щоб ти знав, це не *інвестори*, а мародери (Брати Капранови); Я обернувся, зустрівшись поглядами з сильно підпухлим, пом'ятим і страшенно заспанним *бекпекером* (М. Кідрук); Тим часом, зметикнувши, що новоприбулі *грінго* спинились і вагаються, до нашого гурту звідусіль налетіли діловиті жіночки, котрі спеціально чатують біля виходу з аеропорту на таких-от клаповухих мандрівників (М. Кідрук).

У сучасній українській постмодерній прозі автори часто вживають іншомовні лексеми на позначення відомих реалій. Із них 11,89 % англomовних запозичень на позначення «Комп'ютерної техніки та технології», а саме: *Інтернет*, *нетбук*, *блог*, *ноутбук*, *і-мейл*, *медіа*, *комп'ютер* та ін. Вони функціонують в сучасній українській мові виконуючи термінологічну й номінативну функцію на позначення предметів та явищ . Напр.: *Діставшись до цивілізації, я першим ділом поліз у свій блог і виклав там кілька фотографій, де я рибалю на піраній в одній із заток Ріо Кларо, а також купаюсь посеред зубастиків (М. Кідрук) ... старі чорні джинси, змінна пара взуття, нетбук для того, щоб вести записи, фотоапарат і аптечка (М. Кідрук).*

У сучасній постмодерній літературі часто трапляються англiзми, які належать до семантичної групи «Культура», вони становлять 17 % від усіх досліджених англomовних запозичень. Особливою прикметою неозапозичень цієї групи є те, що більшість запозичених слів позначають нові явища, предмети та поняття. Їх поділяємо на підгрупи:

1) музичні напрямки та стилі: джаз, реггі. Напр.: *Той, який фаст-фуд із джазом?* (Брати Капранови); *І справа була не у джазі, який лунав там цілий день, а у занадто сміливих журналістах, які дозволяли собі говорити багато зайвого вночі* (Брати Капранови); *Євка йшла по дорозі й горлопанила реггі-молитви до всього суцього, а Даня тихо тому посміхався* (І. Карпа);

2) Зовнішня форма будь-якого об'єкта: *імідж*, *лук*. Напр.: *Одним з головних підсумків теледебатів став радикальний поворот в іміджевій стратегії Віктора Януковича* (Брати Капранови); *Враз їй відкрилися просторові луки – виявилось, що підйом не був таким складним, як здавався* (І Карпа); *Від середини минулого століття перуанський уряд кілька разів пробував переконати амазонських розбишака у тому, що вони займаються неблагочестивою й по-всьому мерзотною справою, котра, крім іншого, спотворює міжнародний імідж країни* (М. Кідрук).

Часто англомовні запозичення потрапляють в українську мову з меншим змістовим навантаженням, адже в українській мові відбулося обмеження семантичної структури. В англійській мові лексема *імідж* має близько 10 визначень, натомість в українській мові це слово продукує лише 4 значення: а) громадська думка, уявлення про когось, щось; б) образ особи (зокрема її вигляд і манера поведінки) спрямований на формування громадської думки чи уявлення про неї; в) рекламний, представницький образ кого- або чого-небудь; г) уявне зображення предмета в геометричній оптиці.

3) молодіжна субкультура: *фрик*, *хіпі*. Напр.: *А коли у вісімдесятих міліція ганяла і стригла хіпі, навмисне відпустив довге волосся, аж до плечей* (Брати Капранови).

4) відчуття задоволення або невдоволення: *комфорт*, *дискомфорт*. Напр.: *Все-таки, наші діти мають забагато комфорту* (Брати Капранови); *Ну а страх, втім, як і будь-який інший дискомфорт, легко захоплює все жіноче єство...* (Брати Капранови); *Втім, незважаючи на те, що ви поки не відчуваєте дискомфорту, густина повітря поступово падає, а отже, з*

кожним вдихом у легені щоразу потрапляє менше й менше кисню і, відповідно, менше вуглекислого газу (М. Кідрук).

5) назви кіногероїв: *Бетмен, супермен*. Напр.: *Коротше, не вистачало хіба шапочки **Бетмена*** (М. Кідрук); Однаково її життєвий уклад виглядав доволі непривабливо з позиції здорової психіки і стилю життя доморощеного *супермена* (І. Карпа).

б) розважальні заходи та заклади: *шоу, диско-клуб, диско-бар*. Напр.: *На підлозі валяються папери – чи то хтось намагався винести, чи це просто необхідний атрибут **маски-шоу**, так само, як перевернуті стільці (Брати Капранови); ... поки влаштовувалися в альтанці, кликали офіціанта і замовляли вечерю, краєм ока спостерігав за безкоштовним **шоу** (Брати Капранови); *А шоу, між тим, тривало далі (Брати Капранови); Керівництво телеканалу «1+1» категорично відмовило Ліні Юценко, старшій дочці Віктора Юценка, брати участь у ігровому **шоу** «Форт Буаяр» (Брати Капранови); По всій іншій території розкидані більш-менш самостійні хостели, готелі, ресторани, **диско-клуби**... (М. Кідрук); Аби уникнути різних неприємних ситуацій, власники диско-барів вигадали так звану «службу доставки клієнтів» (М. Кідрук); У призначений день, приблизно об 11-ій вечора, **диско-клуб** виділяє спеціальний автобус (часом навіть декілька), який об'їжджає всі готелі, забираючи клієнтів на вечірку (М. Кідрук).**

У деяких випадках лексема *шоу* вживається у непрямому значенні і має порівняльний характер: *уряд – це гумористичне шоу*. Напр.: *Доблесний український уряд підвищує пенсії на 60 копійок (!!!) і при цьому все ще називається урядом, а не цирком, гумористичним шоу довгоносиків чи просто табуном неляканих дундуків (М. Кідрук)*

7) назви професії та осіб цієї сфери: *дизайнер, продюсер*. Напр.: *Там є свої режисери, які називаються кураторами виставок, **продюсерами** чи мистецтвознавцями (Брати Капранови); Побачивши, що головні учасники шоу в зборі, кухар перекидає контейнер над водою, і входить зі скромним*

виглядом **продюсера** (Брати Капранови); Так, ніби якийсь лайдака – **дизайнер** вклепав її сюди, щоб не пертися до смітника... (І. Карпа).

Невелика кількість чужомовних запозичень в сучасній постмодерній літературі називають наявні поняття. Такі слова використовують задля називання конкретного значення слів. До них належать такі семантичні підгрупи англізмів: «розважальні заходи та заклади» (клуб, шоу), «назви професій» (дизайнер, продюсер) тощо. Доречніше було б використовувати питомі лексеми-відповідники української мови, однак все більше набуває престижності вживання англізмів у сучасній постмодерній літературі.

Відмінною ознакою від вищезазначених англійських запозичень набувають англізми спортивної тематики, вони називають лише новітні поняття та явища. Їх чисельність в сучасній постмодерній літературі становить 15% від загальної кількості аналізованих іншомовних вкраплень. Їх поділяємо на такі підгрупи:

1) назви видів спорту: *футбол, хокей, теніс, бокс, серфінг*. Напр.: *Нічого особливого не відбувалося, поки... не розпочався **футбол** (М. Кідрук); Швидко познайомившись, ми розговорились і я дізнався, що у себе на батьківщині хлопці грають за одну й ту саму університетську команду в американський **футбол** (М. Кідрук) Після операції щока напухла, наче за неї увіпхали м'ячик для **тенісу** (М. Кідрук); Тут можна тільки купатися, дивитися на рибу чи ходити на **серфінгу** (Брати Капранови).*

2) професійні назви: *футболіст, хокеїст, тенісист, боксер, серфінгіст*. Напр.: *Острови ж лежали трохи далі – великі і не дуже, забудовані котеджами розцяцьковані вітрилами **серфінгістів**, вкриті зеленню пальм та кущів (Брати Капранови); Втомлений мандрівник може знайти тут усе, чого тільки забажає для відпочинку: безлюдні пляжі, що тягнуться кілометрами, велетенські океанські хвилі – мрію кожного **серфінгіста**, галасливі вечірки, які тривають цілу ніч, прохолодні хвойні переліски, де можна сховатися від денної спеки, стрункі й кудлаті пальми, китоподібні піщані дюни, скелясті гори і багато чого іншого (М. Кідрук); Я відчуваю себе*

боксером після нокдауну (М. Кідрук); *Хтось із футболістів* геть очманівши від своєї красуні, яка вигиналась перед ним, при цьому ще й манливо посміхаючись, простягнув руки, вчепив дівчину за талію і притиснув її до себе (М. Кідрук); *Двоє футболістів*, понуро опустили голови, підійшли до мене (М. Кідрук).

3) назви спортивних термінів: *тайм*, *фініш*, *рекорд*, *рекордсмен*, *нокаут*, *нокдаун*. Напр.: *А так принаймні маю шанс вийти на фініш* з якимось багажем (Брати Капранови); *Наполягають на тому, що подорож – це спосіб, досягти якогось захопливого фінішу*, і тому хвилювання й небезпеки дороги варто звести до мінімуму (М. Кідрук); *Другий тайм* добігав кінця, йшла вісімдесят п'ята хвилина поєдинку (М. Кідрук); *Максе, з мене досить рекордів* (М. Кідрук); *І це вже був не нокдаун* (М. Кідрук); *Я втрачаю орієнтацію, як боксер після нокдауну* (Брати Капранови).

4) назви осіб, пов'язаних зі спортом: *тренер*, *рекордсмен*. Напр.: *Через це ГЕС «Itaipu» є одноосібним і беззаперечним рекордсменом* за кількістю електроенергії, що генерується одиночною дамбою, так званою «single dam» (М. Кідрук); *Ні, задля справедливості треба відзначити, що завдяки зусиллям стилістів, косметологів, масажистів, перукарів, тренерів, лікарів та манікюрниць дружина моя виглядала, як справжня телезірка, якою зрештою й була – от тільки на міміці заощаджувала* (Брати Капранови).

5) назви спортивних організацій: *гольф-клуб*, *спорт-клуб*. Напр.: *Я зарезервував для вас номер у гольф-клубі, тільки...* (Брати Капранови).

Такій семантичній групі властиве широке використання лексики мовцями, тому велика кількість спортивних чужомовних вкраплень є достатньо зрозумілими для читача. Крім того, не зважаючи на перенавантаження англізмами текстів постмодерної прози – це не обтяжує їх розумінню. Напр.: *Президент Росії Володимир Путін запропонував Росії і Україні проводити спільні чемпіонати з футболу і хокею* (Брати Капранови).

Особливістю запозичених лексичних одиниць у сфері спорту є те, що в них можуть використовуватися слова з розширеною семантичною структурою слова. Напр.: *Протягом наступних півгодини ми зловили більше двох десятків піраній, котрих поскидали у завчасно заготовлений **бокс** із нержавіючої сталі посередині плоскодонки (М. Кідрук); У **боксі** так часто буває після змагань (Брати Капранови).* Слово *бокс* тлумачиться так: (від англ. *boxing*) – контактний вид спорту, єдиноборство, в якому спортсмени наносять один одному удари кулаками в спеціальних рукавичках; (від англ. *box*) – ємність з плоскою основою і бортами, як правило, квадратної або прямокутної форми і має кришку. Безумовно вживання таких слів залежить від контексту.

Значну частину становлять англізми семантичної групи «Техніка та транспортні засоби» – 9%. Цю групу поділяємо на такі підпункти:

1) різновиди транспортних засобів: *пікап, трейлер, автобус (омнібус), спорт-кар, хетчбек.* Напр.: *... незабаром він заведе пофарбований звичайною, без глянцю, бордовою фарбою **пікап** і посуне крізь мереживо нешироких вулиць до того самого б'юстелі, на зустріч із нами, першими українцями, яких він спізнає у житті (М. Кідрук); Підійшовши до стійки контролю, я передав дівчинці в уніформі свій посадковий талон, з тим спустився сходами вниз і заскочив у довжелезний біло-блакитний аеропортовий **автобус** (М. Кідрук); Можна зовсім маленьку, **хетчбек** (М. Кідрук); Один раз перед самісіньким **бампером**, потішно задерши клешні догори, перебіг дорожку великий прісноводний краб (М. Кідрук); Якийсь вантажний **трейлер, автобус** чи будь-який інший транспортний засіб з високою посадкою міг просто не помітити «жуків» у темряві тунелю (Брати Капранови); Кучерявка виглядала яскраво, блискуче, наче новенький німецький **спорт-кар «Porsche Cayman»** (М. Кідрук).*

2) марка автомобілів: джип. Напр.: *Пересування на повнопривідних **джипах** можливе лише в період сухого сезону (М. Кідрук); Довелося переплачувати і брати в оренду повнопривідний **джип** (Брати Капранови); Їх*

возять на літаках, на великих **джипах** по пустелі, годують смаженими морськими свинками, грабують (Брати Капранови).

3) транспортні деталі: бампер. Напр.: Підіжми їх під самий бампер (Брати Капранови); Відразу під **бампером** старе русло сповзало під дюни, далі на кілька сотень метрів простягалася смуга незайманого піску (М. Кідрук); Майже миттєво між нашим **бампером** та багажником **джипа** втиснувся якийсь клаповухий селяк, ризикуючи потрапити під колеса (Брати Капранови).

4) різновид водного транспортного засобу: **сейнер**, **траулер**. Напр.: Можливо, я не врахував, що малі річкові катери зазвичай плавають набагато швидше, ніж риболовецькі **сейнери** та **траулери** (М. Кідрук).

Дуже часто англізми та його відповідники вживають паралельно, аби уникнути повторення. Пор.: автобус – омнібус, сейнер – траулер тощо. Напр.: Щоразу, коли я сідав у першокласний **омнібус** у Мексиці, ось такі от усміхнені стюардеси підносили мені різні напої та наїдки (М. Кідрук); Тож, пригадую, подумав, що **автобуси** в Еквадорі, певно, такі ж самі, як у Мексиці (М. Кідрук).

На відміну від англомовних запозичень сфери інформаційних технологій, спорту, культури, техніки та транспортних засобів в сучасній постмодерній літературі було проаналізовано значно меншу частину англізмів, пов'язаних зі сферою «Економіки», які становлять лише 5 % від усіх досліджених чужомовних елементів, їх поділяємо на такі підгрупи:

1) назви приміщень: **бізнес-хол**, **конференц-зал**. Напр.: Протягом дня у **конференц-залі** обговорюють нагальні проблеми, а ввечері викладачі й аспіранти перекочують у готельний бар, де продовжують спілкування на вільні теми за келихами пива (М. Кідрук); Але у **холі** головного корпусу є рояль (Брати Капранови);

2) назви компаній: **холдинг**. Напр.: Там тепер цілий **холдінг** (Брати Капранови); Тепер він працює віце-президентом одного з великих торгово-фінансових **холдингів**, того самого, що мав плани на після виборчу Україну і

до якого я завітав у гості (Брати Капранови); Кавалькада господаря **холдингу** складалася з трьох машин – перший джип нахабно розштовхував пробки, в другому – пикатому мерседесі на задньому сидінні їхали ми, а третя машина – теж джип – мотлялася у кількох сантиметрах від нашого заднього бампера, ризикуючи розбити його на першому ж світлофорі (Брати Капранови).

3) назви меблів: *сейф*. Напр.: В **сейфі**, у шухлядах (Брати Капранови); ...інвентаризувати папери у шухлядах та **сейфі**, щоб бува не пропустити чогось істотного і не дати у майбутньому журналістам приводу для розслідувань (Брати Капранови); Двері банку були взяті штурмом, у вікна влетіли люди у бронезилетах, гроші з **сейфу** конфіскували до прокуратури як «речовий доказ»... (Брати Капранови).

4) назви валют: долари, бакси. Напр.: У верхніх ешелонах бізнесу оберталися виключно **долари США** (Брати Капранови); **1400 баксів** на півтора місяці! (Брати Капранови);

5) назви осіб, пов'язаних з економікою: *інвестори*. Напр.: Так от, щоб ти знав, це не **інвестори**, а мародери (Брати Капранови).

До меншої за кількістю англізмів сучасної прози належать лексеми на позначення «Страв та напоїв» – 5 %. Але чисельність неозапозичень на позначення нової продукції починає активно зростати. Чужомовні запозичення мають питомі відповідники в українській мові, однак надаємо перевагу англізмам, що спричинено мовною модою у світі. Цю групу англійських запозичень поділяємо на підгрупи:

1) прийом страви: *ленч*, *бізнес-ленч*. Напр.: Алекс відразу замовив собі **бізнес-ленч** (М. Кідрук); Всередині уїлька потомлених і блідих, мов вампіри, банківських клерків покvapливо прикінчували ситні **ленчі** (М. Кідрук); Тоді ми швидко розправились з рештками **ленчу** і залишили «Віолет» (М. Кідрук).

2) страви швидкого харчування: *фастфуд*. Напр.: Годувався переважно у **фастфудах**, зранку їв лише чай (по святах – кефір), увечері жував макарони,

подумки додаючи до них масло і трохи тертого сиру (М. Кідрук); Той, який **фаст-фуд** із джазом? (Брати Капранови).

3) суміш напоїв: коктейль. Напр.: **Коктейль Б52**, який не завжди хоче запалюватися, пам'ятаю, а звести все до купи інтелекту не вистачає (Брати Капранови); Маю надію, що такий вибуховий **коктейль** припаде вам до смаку (М. Кідрук).

4) назви алкогольних напоїв: віскі. Напр.: За хвилину **віскі** до останньої краплі було розлито порівну усім присутнім (Брати Капранови).

5) бренди алкогольних напоїв: бейліс. Напр.: **Бейліс** – це лікер,- іронічно зауважив я, бо не люблю, коли хваляться ерудицією (Брати Капранови).

Невелика кількість англійських запозичень становить семантична група «Сфери побутового приміщення» – 7 %. Їх поділяємо на такі підгрупи:

1) приміщення для публічних зібрань, яке об'єднує спільними інтересами людей: хол, клуб, диско-клуб, паб. Напр.: Якщо ви бажаєте пляжного відпочинку і **диско-клубів** – вперед і з піснею, але тоді нам з вами не по дорозі (М. Кідрук); Саме тому сьогодні я вирішив поїхати до більярдного **клубу** (Брати Капранови); Дорогу до мого улюбленого більярдного клубу Володя знав напам'ять (Брати Капранови); Вчора в **клубі** на північному березі була грандіозна вечірка (М. Кідрук); Мені хотілось заперечити, що я приїхав сюди зовсім не для того, аби валандатися по **клубах**, але в останній момент роздумав і промовчав (М. Кідрук); Улюблений **паб** (просто підвальчик із дешевим пивом)... (І. Карна); Чудову рибу (філе копченого оселедця по 9 гривень за кг, гастроном поряд із **пабом**)... (І. Карна); Але у **холі** головного корпусу є рояль (Брати Капранови).

2) нежитлове приміщення: офіс. Напр.: Можливо, за місцевими мірками то вважалося мега-крутим **офісом** (М. Кідрук); Насправді треба було їхати до **офісу** і чекати, поки вона звільниться і передзвонить (Брати Капранови).

3) житлове приміщення: хостел, котедж. Напр.: Під вечір другого дня у мій **хостел** завітала симпатична шино тіла бразилійка з виразистою фігурою та велетенськими круглими очима (М. Кідрук); Вона продовжувала

в такій манері, поки нещасна жертва, застукана зненацька в одному з коридорів **хостелу**, не капітулювала (М. Кідрук); **3 різних хостелів**, але всі з тієї клятої вечірки (М. Кідрук); **Острови** ж лежали трохи далі – великі і не дуже, забудовані **котеджами**, розцяцьковані вітрилами серфінгістів, вкриті зеленню пальм та кущів (Брати Капранови).

4) назви магазинів: супермаркет. Напр.: Мене Сорока перехопила біля виходу в той момент, коли я збирався змотатися в **супермаркет** купити собі щось на вечерю (М. Кідрук); Потому я таки зганяв у **супермаркет**, купив усе необхідне, зварив макаронів і зробив собі салат (М. Кідрук).

Найменшу кулькість англізмів у постмодерній літературі становить семантична група слів сфери «Одяг» – 3 % від аналізованої постмодерної літератури. До цієї групи належать такі слова: **джинси**, **шорти**, **уніформа**. Напр.: Підійшовши до стійки контролю, я передав дівчинці в **уніформі** свій посадковий талон, з тим спустився сходами вниз і заскочив у довжелезний біло-блакитний аеропортовий автобус (М. Кідрук); Можете вдягти лише **шорти** і майки (М. Кідрук); Вони покидали **джинси** й светри на бідолашні картонні коробки, і, запхавши босі ноги в черевики, почовгали туди, де мав чекати душ (І. Карна) тощо.

Іншомовні лексичні одиниці виконують власне номінативну функцію і можуть подаватися в транслітерованому вигляді. Напр.: Побачити сотню найвродливіших бразилійок та ще й без супроводу накачаних бойфрендів-мачо – то взагалі ні в які ворота не лізе (М. Кідрук). Такі транслітеровані чужомовні слова дають підставу зосереджувати увагу читача, виділяючи творчу й оригінальну манеру письменника, показують відхід від стереотипів написання сучасних постмодерних творів.

Іншомовні лексичні одиниці виконують власне номінативну функцію і можуть подаватися в транслітерованому вигляді. Напр.: Побачити сотню найвродливіших бразилійок та ще й без супроводу накачаних бойфрендів-мачо – то взагалі ні в які ворота не лізе (М. Кідрук). Такі транслітеровані чужомовні слова дають підставу зосереджувати увагу читача, виділяючи

творчу й оригінальну манеру письменника, показують відхід від стереотипів написання сучасних постмодерних творів.

Основним мотивом утворення нових лексичних одиниць, які використовують у будь-яких сферах є потреба в називанні нового сучасного явища англійськими словами задля полегшення входження й закріплення в українській мові лексем, тобто застосування номінативної функції.

3.2 Комунікативна функція

Найважливішим засобом спілкування людей є мова, яка виконує комунікативну функцію. Вона особлива тим, що завдяки мові люди обмінюються своїми думками та почуттями, поповнювати свій досвід за допомогою попередніх поколінь, створювати духовні й матеріальні цінності. Для сучасної мови комунікативна функція є дуже важливою, тому що мова, якою не спілкуються стає занедбаною, або ж вмирає. На сьогодні у сучасній українській мові такий процес активований. Українська мова з прискореною швидкістю поглинає іншомовні вкраплення, хоча й має достатню кількість відповідників. Напр.: *Щойно вступивши на облізлий катер, я покликав шкіпера і спитав, чи не може він дістати нам із Яном мотузку, достатньо довгу, аби пропустити її під днищем «Алькатраса»* (М. Кідрук); *Ти повезеш нас у Пантал на шкільному **омнібусі**?* (М. Кідрук); *Так от, щоб ти знав, це не **інвестори**, а мародери* (Брати Капранови);

Незважаючи на негативні ознаки, виокремлюємо й позитивні особливості. Це те, що достатня кількість освічених людей розуміють й використовують англомовні лексеми. В аналізованій сучасній постмодерній прозі простежуємо застосування англомовних лексем, пор.: *Hey, lady! Please, wait! You just gave me this card...Агов, Жіночко! Почекайте, будь ласка! Ви щойно дали мені цю картку...* (М. Кідрук); *Will you marry me? Ти вийдеш за мене?* (І. Карпа).

У ході дослідження англізмів сучасної постмодерної прози було проведено анкетування на тему «Використання англізмів у сучасному світі»

(див. Додаток А). Анкетування проводилося серед людей віком від 15 до 30 років і старше. Анкетування проводилося анонімно й заповнювалися за бажанням респондента. Було зібрано й опрацьовано 60 анкет.

Активними учасниками опитування були особи жіночої статі, їхня кількість становить – 80 % , менш задіяні були індивіди чоловічої статі, їхня чисельність становить – 20 %, від усіх опитаних людей.

Найбільшу активність виявила вікова група респондентів від 15 до 22 років (70 %), менш активними були особи від 23 до 30 років (20 %), і найменша частина опитаних людей – від 30 років і старше (10%).

У дослідженні респонденти розподілилися за освітою на: неповну середню (3, 4 %), середню – 23,3 %, неповну вищу – 30 %, вищу 43,3 %, від усієї кількості опитаних людей. Отже, найменшу групу опитаних становлять люди з неповною середньою освітою, їхня чисельність лише 3, 4 %.

Найбільша кількість опитаних осіб знають, що таке англізми, їхня кількість становить – 89, 7 %, і всього 10, 3 % суспільства, які відповіли на поставлені питання не знають визначення цього терміна.

Проаналізувавши анкети, слід зазначити, що усі опитувані особистості, окрім чотирьох респондентів, написали приклади англізмів сучасного світу. Нараховуємо 74 приклади неозапозичень: *супер, хайп, футбол, сандвіч, пудинг, ноутбук, фейк, гаджет, фідбек, брифінг, чизбургер, менеджер, тачпед, скролінг, хейтер, старт, коуч, фініш, тайм, інсайд, демпінг, шейк, вай-фай, бест, тічер, юзати, хендлити, кул, мен, дизайнер, кейк, камон, кеш, мані, ок, панкейк, сорі, ізі, фрик, лейба, гайз, гуд бай, хай, фак, смартфон, файл, і-мейл, воцап, сканер, маркетинг, кілер, інтернет, нетбук, бойфренд, медіа, ворд, гугл, бокс, тролейбус, автобус, хокей, мітинг, джемпер, джентльмен, джаз, біфштекс, ростбів, смокінг, спорт-клуб, принтер, спортсмен, тренер, долар*. Серед усіх цих слів, найбільшої популярності набирають лексеми зі сфери «Комп'ютерної техніки та технологій», «Спорту» та «Назви страв», які подано в *табл. 1*.

Таблиця 1

*Популяризовані терміни іншомовного походження за аналізом
соціолінгвістичного методу - анкетування*

Компютерна техніка та технології	Спорт	Їжа
<i>Медіа</i>	<i>Футбол</i>	<i>Сандвіч</i>
<i>І-мейл</i>	<i>Фідбек</i>	<i>Пудинг</i>
<i>Ноутбук</i>	<i>Старт</i>	<i>Біфштекс</i>
<i>Нетбук</i>	<i>Коуч</i>	<i>Ростбіф</i>
<i>Інтернет</i>	<i>Фініш</i>	<i>Панкейк</i>
<i>Ворд</i>	<i>Тайм</i>	<i>Чизбургер</i>
<i>Гугл</i>	<i>Інсайд</i>	
<i>Вай-фай</i>	<i>Бокс</i>	
<i>Смартфон</i>	<i>Хокей</i>	
<i>Сканер</i>	<i>Спортсмен</i>	
<i>Принтер</i>	<i>Тренер</i>	
<i>Гаджет</i>	<i>Спорт-клуб</i>	

Переважна кількість опитаних респондентів досить часто використовують англomовні запозичення, їх чисельність становить – 53,3 %, від усієї кількості. Майже половина опитаних людей (46,7 %) зовсім не використовують англiзми у повсякденному житті.

Задля розуміння неозапозичень у контексті, було подано кілька речень. Напр.: 1) *Наполягають на тому, що подорож – це спосіб досягти якогось захопливого **фінішу**, і тому хвилювання й небезпеки дороги варто звести до мінімуму;* 2) *Другий **тайм** добігав кінця, йшла вісімдесят п'ята хвилина поєдинку.* Усім 100 % респондентів були зрозумілі ці речення, і вони не потребували допомоги в тлумаченні англomовних запозичень.

На сьогодні найбільшу кількість англiзмів розповсюджують за допомогою мас-медіа. Адже, вони досить часто трапляються у рекламній сфері або ж у різних літературних чи публіцистичних текстах. Вони швидко засвоюються та адаптуються у сучасній українській мові. Тому, не дивно, що

усім опитаним респондентам у будь-якій сфері трапляються англомовні запозичення.

На питання «Чи дратують вас такі запозичення?» - 80 % опитаних людей відповіли – ні, і лише 20 % відповіли – так. Це свідчить про те, що суспільство не бажає викорінювати англізми, адже вони закріпилися за українською мовою.

Деякі слова ще не увійшли до сучасної української мови, або ж тільки розвиваються у використанні суспільством. Тому, можемо сказати, що 76,7 % респондентів не мають труднощів у тлумаченні іншомовних слів, а 23,3 % опитаних людей зазнають труднощів у роз'яснюванні того чи іншого поняття.

Респондентам було поставлено таке питання: «Чому саме українській мові не потрібні, або ж потрібні запозичення?». З огляду на це, проаналізовано достатню кількість відповідей і можна висновувати, що менша кількість опитаних вважають, що сучасній українській мові потрібні неозапозичення. На їхню думку, запозичення потрібні в усіх мовах, задля взаєморозуміння між представниками різних мов та вважають їх частиною сучасної української мови. На противагу меншій кількості опитаних, значна частина людей вважають, що українська мова має достатню кількість гарних питомих слів відповідників, має самостійно розвиватися і зберігати чистоту своєї мови.

Вище проаналізовані результати наведені в *додатку Б*.

3.3.Інформативна функція

Важливе значення в українській культурі має інформативна функція мови. Адже завдяки цій функції, людина здобуває та передає різну інформацію, яка забезпечує мовну пам'ять народів.

За допомогою цієї функції читач отримує інформацію з усього тексту і має змогу переосмислити зазначені автором події, факти, відносити, які

відбуваються у суспільстві. Інформативна функція є головною, вона пов'язана з комунікативною та оцінною функціями.

Автори дослідженої сучасної постмодерної літератури застосовують інформативну функцію для того, щоб відтворити актуальні політичні, культурні, суспільно-політичні та інші проблеми сучасності. Напр.: *У верхніх ешелонах бізнесу оберталися виключно долари США (Брати Капранови); Так от, щоб ти знав, це не інвестори, а мародери (Брати Капранови)* – економічна термінологія. У текстах постмодерністської прози фіксуємо події, ситуації та явища, які відбуваються у сферах: (спорту) *Другий тайм добігав кінця, йшла вісімдесят п'ята хвилина поєдинку (М. Кідрук); Президент Росії Володимир Путін запропонував Росії і Україні проводити спільні чемпіонати з футболу і хокею (Брати Капранови); Тут можна тільки купатися, дивитися на риб чи ходити на серфінг (Брати Капранови);* (культури) *І справа була не у джазі, який лунав там цілий день, а у занадто сміливих журналістах, які дозволяли собі говорити багато зайвого вночі (Брати Капранови); Одним з головних підсумків теледебатів став радикальний поворот в іміджевій стратегії Віктора Януковича (Брати Капранови); Керівництво телеканалу «1+1» категорично відмовило Ліні Ющенко, старшій дочці Віктора Ющенко, брати участь у ігровому шоу «Форт Буаяр» (Брати Капранови); У призначений день, приблизно об 11-й вечора, диско-клуб виділяє спеціальний автобус (часом навіть декілька), який об'їжджає всі готелі, забираючи клієнтів на вечірку (М. Кідрук);* (комп'ютерних технік і технологій) *Телефон, телевізор, інтернет – прокляття нашого часу (Брати Капранови); Я миттю переказав Янові необхідну суму в Швецію, після чого мій товариш без зволікань оплатив квитки (українськими кредитками, на жаль, не можна розплачуватися за послуги чи товари на переважній більшості європейських Інтернет-сайтів) (М. Кідрук); Річ у тому, що під час бронювання через Інтернет сплачується завдаток у розмірі 10% від загальної суми (М. Кідрук); Мало кому відомо, що неподалік від лінії Наски на тому ж таки пустельному плато знаходяться*

інші, ще більш древні геогліфи, відомі під назвою лінії Пальти (принаймні до прибуття в Наску про їхнє існування я навіть не здогадувався; в Інтернеті немає навіть згадки про це) (М. Кідрук).

Інформативна функція передає основну тему чи ідею аналізованого тексту. Адже інформування читача є невід'ємною функцією літератури усього світу.

3.4 Експресивна функція

На окрему увагу заслуговують англомовні запозичення, які увиразнюють серед інших неозапозичень емоційно-експресивні, оцінні, стилістичні забарвлення лексики. Письменники намагаються вплинути на читача емоційно та налаштувати його увагу, наповнюючи тексти експресивно забарвленою лексикою. Використовуючи декілька мов, автор з легкістю відображає національну дійсність, культуру, традиції, менталітет та світогляд іншого народу.

Автори вживають англізми з метою називання чи передавання певної ознаки чи дії, але з вказівкою на іронію чи навіть сарказм. Наприклад, слова поєднуючись з формантами *супер-*, *екстра-*, *мега-*, *гіпер-*, які є іншомовного походження, можуть передавати значення найвищої якості або ж посиленої дії. Такі лексеми виступали в ролі іменників та прикметників запозиченої термінології, однак внаслідок поєднання з питомою українською лексикою, з'явилися гібридні деривати. Напр.: *А ні фіга – все відбулося **суперцивільно** (І. Карпа); Нормани побили саксів, готи і гуни сплюндрували Римську імперію, хрестоносці місили з гівном інтелектуалів-арабів, Кортес за рік повалив на коліна **супер-розвинену** державу ацтеків... (М. Кідрук); Дизайнеру, який створив це **суперм'яке** і **супернизьке** сидіння, варто було передбачити запасний вихід знизу, як у танку (Брати Капранови); ... не приведи Боже, когось покусав **гіпертоксична** комашка, після чого сіромаху роздує мов повітряну кулю перед зльотом (М. Кідрук); Словом, якщо ви не космонавт, котрого щодня заштовхують у центрифугу і метеляють там,*

немов ганчірку в пральній машинці, навряд чи вашому організму доведеться колись відчувати на собі щось по-справжньому **екстраординарне** і **непередбачуване** (М. Кідрук); **Супернадійна**, – втрутився Генек і поплескав мене по спині (Брати Капранови); Можливо, за місцевими мірками то вважалося мега-крутим офісом (М. Кідрук); Я побачив фотографії та креслення великих житлових комплексів, торговельних центрів, офісних **мегаспоруд** (Брати Капранови).

Дуже часто в сучасній українській постмодерній літературі вживаються англомовні запозичення, які виражають іронію, яка часто переростає в сарказм. Такі неозапозичення викривають несправедливість, жорстокість певних людей та явищ. Напр.: *Доблесний український уряд підвищує пенсії на 60 копійок і при цьому все ще називається урядом, а не цирком, гумористичним шоу довгоносиків чи просто табуном неляканих дундуків* (М. Кідрук).

У сучасній постмодерній прозі використовують запозичені слова для передачі емоцій, почуттів, певного душевного стану, для вираження оцінки чого-небудь, або ж навіть для того, щоб здаватися більш обізнаним та сучасним. Напр.: *Втім, Ед, як виявилось, налаштований був серйозно, оскільки не просто запросив мене на весілля, а попросив бути його **best man**'ом або по-нашому – старшим дружбою* (М. Кідрук); *Все б то нічого, якби не Ед, якому я пообіцяв, що буду **best man**'ом, і оте його рантове весілля, яке мало відбутися... в неділю, 12 жовтня* (М. Кідрук); *Можливо, за місцевими мірками то вважалося мега-крутим офісом* (М. Кідрук).

Слід відмітити, що завдяки неозапозиченням уникнути тавтології значно легше і тим самим урізноманітнити сучасну українську мову.

3.5 Емотивна функція

Емотивність – одна з найбільш невизначених характеристик людини, незважаючи на те, що проблема емотивності привертає сьогодні все більше

уваги лінгвістів і є одним з найбільш актуальних об'єктів лінгвістичних досліджень.

Емоції – одна з форм відображення світу, що позначає душевні переживання, хвилювання. Слід вказати, що емоції можуть бути виражені різними способами: у вигляді емоційних реакцій, що є зовнішнім способом вираження емоцій, або у вигляді емоційного стану, яке відображає внутрішні переживання людини, але при цьому не має зовнішнього вираження. Так як емоційні реакції є зовнішнім способом вираження емоцій, то одним з їхніх елементів є вираз емоцій за допомогою мови: різного роду вигуки, запитання, вигуки, адже мова – не лише унікальний засіб спілкування, пізнання навколишнього світу і впливу на слухача, але й один із засобів самовираження. Тобто емотивність охоплює всі мовні засоби відображення емоцій людини.

Широко вживається в сучасній постмодерній прозі асоціативно-емотивна лексика на позначення реакцій емоційного змісту. Таке емоційне реагування пов'язане з характерною ознакою української ментальності – виявляти своє ставлення до певних явищ та подій. Позитивні й негативні емоції виражають певними словами-асоціативами. Пор.: *вау* – *wow*; *супер* – *super*; *о май Гад* – *oh my God*, *чудово* – *great*. Напр.: ***Вау!*** – *у захваті заверещала моя суперниця, і чи то від цього звуку, чи то від непогашеної ще внутрішньої енергії куля раптом захиталася і звалилася прямисінько у лузу, утвердивши в такий спосіб мою перемогу над чемпіонкою України серед юніорів (Брати Капранови);* *Оце так!* – *захоплено вигукнув відомий в Рівному журналіст. – Це ж просто супер! Там же Наполеон у тюрязі сидів! (М. Кідрук);* ***О май Гад!*** – *у ту ж секунду з моєї пельки вихопився нелюдський крик! (М. Кідрук);* ***Oh my God, ви просто ненормальні!*** (М. Кідрук); *О! Місто – просто супер, – заторохкотів новозеландець, веснінки застрибали на його щоках (М. Кідрук);* ***Great!*** *Залиши тут своє прізвище. Завтра по тебе заїду (М. Кідрук)*

Для вираження негативних емоцій застосовують обценну лексику. Це недопустима лексика, яка має табу на вживання. Але такі слова

використовують для надання емоційного відтінку певної ситуації у сучасній постмодерній прозі, а саме: *fuck; shit*. Для підсилення емоційно-оцінних ситуацій в окличних реченнях автори використовують слова *what, how, so*. Напр.: *Фак, знову залишусь без бухгалтера! (Брати Капранови); Man, as I understood you're in deep shit! (М. Кідрук); How the fuck could it happened? (М. Кідрук);); I'm so fucking worried about your ruins! (М. Кідрук);); Mother fucker! – схопився за голову чех. – Tu при своєму розумі?! (М. Кідрук); What the fuck was that?! – прогарчав його товариш, відчайдушно трясучи руками над головою (М. Кідрук); How the fuck could it happened?! (М. Кідрук).*

Варто зауважити, що емотивно-сміслову тональність в сучасній постмодерній прозі підсилюють повтори. Зазвичай це свідчить про неабияку напругу емоційного стану людини. Значної експресії надають питальні та окличні речення, вони зосереджують увагу на важливості певного діалогу чи ситуації. Напр.: *How could they... how could they... (М. Кідрук); What the fuck? What the fuck, ha, man? It's impossible! – бубнів один з них, гнівно зиркаючи навкруги (М. Кідрук).*

У мовотворчості постмодерних письменників наявні слова, які мають емоційний зміст, тому здатні розкриватися лише в контексті. Пор.: *чувак – man; привіт – hello; будь ласка – please*. Напр.: *Man, believe me, we will definitely see not only ruins! Don't worry (М. Кідрук); Man, I'm stupid! – і спираючись спиною на дверцята авто, старший чоловік важко з'їхав на пісок (М. Кідрук); Hello, guys! What happened? – зацікавлена гармидером, дівчина підійшла до нас (М. Кідрук); Please, verify if everything is alright before you leave this place... (М. Кідрук); Go-o-o, man! (М. Кідрук).* Такі слова не є емотивами, але за допомогою функціонування в літературі вони виконують своє призначення і збагачують мовний запас емоційної лексики.

Висновки до розділу 3

Англомовні запозичення у сучасній постмодерній прозі, які належать до семантичних груп «Комп'ютерної техніки та технологій», «Спорту»,

«Техніки та транспортних засобів», «Культури», «Економіки», «Сфери побутового приміщення», «Одягу», «Страв та напоїв» називають переважно нові явища, предмети, процеси та поняття, на позначення яких не існує відповідників (напр. сейф, тайм, хокей, імідж, інтернет тощо). Наявна також велика кількість іншомовних запозичень, відсоток яких називають вже існуючі реалії.

У роботі проаналізовано 5 найважливіших функцій для розуміння іншомовізмів, а саме: номінативна, комунікативна, інформативна, експресивна й емотивна функції. Зазначені функції англomовних запозичень застосовують залежно від їх покликання та ролі в тексті: номінативна функція здебільшого слугує для найменування певних реалій, які не мають відповідників в сучасній українській мові, або використовують для розрізнення вже відомих понять; інформативна функція відображає актуальні економічні, культурні, суспільно-політичні та ін. проблеми суспільства; емотивна й експресивна функції слугують для увиразнення емоційних та оцінних відношень; комунікативна функція є найважливішим способом спілкування людей. Оскільки текст несе певний сенс, то він виступає як комунікативна одиниця, об'єднана за смислом послідовність знакових одиниць, основними властивостями якої є зв'язність і цілісність.

Отже, лексичний склад української мови багатий не лише на слова з яскраво вираженими стилістично забарвленими або зі структурними компонентами, які дають змогу виразити емоції й використати їх у певному контексті, а й надають можливість письменникам впливати на реципієнта.

ВИСНОВКИ

Дослідження структурно-семантичних типів англійзмів та їх функціонування в сучасній художній прозі дають підстави зробити певні висновки.

Головним складником сучасної української мови в розвитку лексико-семантичної системи є нові запозичені лексеми – англомовні слова, які перебувають у процесі засвоєння та адаптування протягом останніх десятиліть.

Динамічне входження чужомовних слів в лексику української мови призвели різні мовні й позамовні чинники, а саме: економічні, культурні, суспільно-політичні, наукові, а також необхідність в найменуванні новітніх понять, предметів, явищ, або розрізняти близькі за змістом поняття, а також задля усунення полісемантичних та омонімічних лексем.

Нині найбільший вплив на українську мову має англійська мова. Явища, які відбуваються у сучасній українській мові не завжди добре впливають на її розвиток.

На сьогодні, українська мова не має одностайної думки в тлумаченні терміна «запозичення». Для сучасної української мови властиве стрімке збільшення в її складі кількості запозичень і зростання темпів їх семантичного та словотвірного освоєння. Велика кількість неозапозичень не кодифіковані в українській лексикографії, що свідчить про початковий рівень пристосування іншомовізмів на україномовній основі.

У роботі проаналізовано 143 англомовні лексичні одиниці, дібрані із такої сучасної постмодерної прози, а саме: М. Кідрука «Подорож на пуп Землі», «Любов і піраньї», братів Капранових «Щоденник моєї секретарки» та І. Карпи «50 хвилин трави». За допомогою словників іншомовних слів, здійснено аналіз англійзмів, які дали змогу поділити лексеми на тематичні групи.

За лексико-семантичною ознакою англійзми охоплюють дванадцять тематичних груп, які позначають поняття, явища та предмети, пов'язані з

різними галузями життєдіяльності українського суспільства: інформатикою, новими технологіями, мобільним зв'язком, спортом, їжею та напоями, туризмом, транспортними засобами, музичними напрямками, бізнесом тощо.

Найпоширенішими англомовними запозиченнями є слова на позначення комп'ютерної техніки та технологій (напр. нетбук, інтернет, комп'ютер), спорту (хокей, нокдаун, інсайд) та культури (джаз, хіпі, фрик). Їх чисельність становить 35 % від загальної кількості досліджуваних лексем.

Неозапозичення в сучасній українській мові утворюються за допомогою різних структурних особливостей, а саме: 1) іменники на *-інг*; 2) іменники на *-ер*; 3) іншомовні лексеми зі звукосполученням *-дж*; 4) англізми з звуковими компонентами *-ай* та *-ей*; 5) українська лексика зі звуковим оформленням на *-і*.

За частиномовною належністю поміж іншомовізмів кількісно переважають іменники, що зумовлено потребою найменування осіб, нових предметів, матеріалів, речовин, абстрактних понять тощо.

Словотвірними особливостями запозичень є залучення їх у дериваційні зв'язки за допомогою: суфіксального, префіксального, префіксально-суфіксального способів, словоскладання, гібридних дериватів, афіксоїдів й абревіацій.

За структурно-граматичними ознаками найуживанішими запозиченнями є іменники чоловічого роду з нульовим афіксом. Характерною ознакою адаптованих англізмів-іменників в українській мові є наявність категорії роду числа та відмінка. Прикметники та дієслова становлять найменшу кількість чужомовних вкраплень.

Одним із фундаментальних процесів словотворення є абревіація. Цей процес словотворення необхідний для утворення нових слів в сучасній українській мові. Але, деякі лексичні одиниці не розкривають словотвірну спроможність.

Важливу стилістичну функцію у сучасній постмодерній літературі виконують варваризми. Вони допомагають відтворити мовні особливості

сучасності. Українська мова перебуває в активному та динамічному розвитку, тому, не встигає утворювати нові сучасні та накопичувати в собі запозичені лексичні одиниці, тому користуються неадаптованими.

Проведений у магістерській роботі аналіз функціонування англомовних запозичень показує, що використання більшості з них зумовлене їхньою появою в певних сферах діяльності «Комп'ютерної техніки та технологій», «Спорту», «Техніки та транспортних засобів», «Культури», «Економіки», «Сфери побутового приміщення», «Одягу», «Страв та напоїв» переважають нові номінації на позначення явищ, предметів, процесів та понять, які не мають відповідників (напр. сейф, тайм, хокей, імідж, інтернет тощо). Не відкидаємо й наявні англомовні запозичення, які називають вже існуючі реалії. Унаслідок частого використання запозичень у постмодерній літературі вживання певних слів може закріплювати й поширювати їх у широкому колі мовців.

У дослідженій роботі проаналізовано 5 найважливіших функцій для розуміння іншомовізмів, а саме: номінативна, комунікативна, інформативна, експресивна й емотивна функції. Усі ці функції української мови реалізуються в різних поєднаннях. Вони здійснюють прагнення мовця справити враження на партнера по комунікації, здивувати його або принизити; передають емоції адресанта; називають певні реалії пізнаних людиною сьогодення; транслюють відповідну інформацію суспільству тощо.

Безсумнівно, жодна мова не може існувати без іншомовізмів. Процес іншомовних вкраплень має позитивний і негативний характер. Англомовні запозичення мають негативний характер у тому випадку, якщо у рідній мові є слова, які не потребують питомого відповідника. Адже надмірне використання англізмів завдає шкоди українській мові. Вони мають також позитивний характер, а саме збагачують словниковий склад української мови.

На сьогодні, переважно високий рівень розвитку технологій та глобалізаційних процесів, які важко контролювати. Якщо у минулому столітті

англізми майже не використовували в літературі, то у 21 столітті їх широко використовують автори сучасної постмодерної прози.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажнюк Б.М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. Київ : Мовознавство, 2001. № 3. С. 42–43.
2. Архипенко Л.М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук). Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, Харків. 2005.
3. Астаніна Н.А. Нові англомовні запозичення як один із засобів створення мовної картини світу мови-реципієнта / Н.А. Астаніна // Нова філологія : зб. наук. пр. – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. № 2. С. 145-153.
4. Бехта І.А. Дискурс наратора в англомовній прозі. Київ : Грамота, 2004. 304 с.
5. Бехта І.А. Ризоматичність англомовного дискурсу постмодернізму / І.А. Бехта // Культура народів Причорномор'я: науч. Журнал, Симферополь, 2003. № 37. С. 94 – 98.
6. Битківська Я.В. Тенденції засвоєння та розвиток семантики англізмів у сучасній українській мові (дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук) Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.М. Гнатюка, Тернопіль. 2008.
7. Боярова Л.Г. Сучасні англізми в лексико-семантичній системі української літературної мови. Київ : Лінгвістичні дослідження, 2016. № 44. С. 3-8.
8. Вахоцький М.М. Англомовні запозичення в українській мові [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_DNI_2008/Philologia/33189.doc.htm.
9. Гудима Н.В. Розширення семантики іншомовізмів в українській постмодерністській прозі. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского: сб. Науч. Раб. Сер. Филология. Социальные коммуникации, 2012. (Т. 25 (64). № 1. Ч. 2.). С. 91–96.
10. Дьолог О.С. Новітні англіцизми – збагачення чи засмічення української мови? [Електронний ресурс]. Вісник Дніпропетровського університету: зб.

Наук. Праць. Сер. Мовознавство. Дніпро, 2007. Режим доступу: <http://movoznavstvo.com.ua>.

11. Дьолог О.С. Процесс адаптации новейших английских заимствований в современном украинском языкознании. Тавричеськ. нац. ун-т ім. В.И. Вернадського. Уч. Зап.: Сер. Филологія. Соціальні комунікації. Сімферополь, 2011. (Т. 24 (63). № 4. Ч. 2.). С. 118–121.

12. Есенова Е.Й. Основні причини запозичення іншомовних лексичних одиниць. Вісник Ужгородського національного університету: зб. наук. праць: Сучасні дослідження з іноземної філології. Ужгород, 2015. № 13. С. 46

13. Жлуктенко Ю.А. Лингвистические аспекты двуязычия. Київ: Вища школа, 1974. 176 с.

14. Жмаєва Н.С. Лінгвістичне тлумачення запозичення. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського: зб. Наук. Праць: Лінгвістичні науки, 2011. № 12. С. 48-60. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpupu_2011_12_9.

15. Каминін І.М. Асиміляція англо- та франкомовних запозичень на семантичному та словотвірному рівнях у сучасній українській літературній мові / І. М. Каминін, Л. В. Чурсіна // Лінгвістичні дослідження, 2018. Вип. 47. С. 157-164. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2018_47_24

16. Караванський С.Й. Пошук українського слова, або боротьба за національне "Я". Київ: Академія, 2001. 237 с.

17. Кислюк Л.П. Нові англійські запозичення і термінологія Львівський термінологічний вісник: зб. Наук. Праць: Проблеми української термінології. Львів, 1992. С. 236 – 239.

18. Козир Є.В. Проблеми унормування чужомовних запозичень. Зб. Наук. Праць: Українська термінологія і сучасність. Київ, 2001. Вип. 4. С. 245 – 247.

19. Козуб Л.С. Особливості використання англіцизмів у сучасній українській мові. Наук. вісник Міжнар. Гуманіт. Ун-ту. Сер. Філологія, 2017. № 26. Т. 2. С. 40-42.

20. Кордюк О.М. Сучасні англомовні запозичення [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://files/image/konf%2011/doklad_11_2_28.pdf.
21. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: підручник 2-ге вид. Київ: Академія, 2010. 368 с.
22. Крисін Л.П. Иноязычные слова в современном русском языке. Москва: Наука, 1968. 208 с.
23. Лєнова В.В., Йолкіна О.М. Англїцизми в мові засобів масової інформації. Наук. вісник Чернівецького університету: зб. Наук. Праць: Слов'янська філологія. Чернівці, 2001. С. 226-275.
24. Ломовцева А.С. Новітні англїцизми в українській мові і проблема лексичної варіантності. Зб. Наук. Праць: Українська мова, 2003. №1. С. 96-102.
25. Лужецька О.М. Новітні англомовні запозичення як засіб міжкультурної комунікації. Зб. Наук. Праць: Молодий вчений. Херсон, 2018. № 3.1 (55.1). С. 135-139.
26. Лукин В.О. Основы лингвистической теории: аналитический минимум. Художественный текст 2-е изд. Москва, 2005. 560 с.
27. Мазур Т.С. Процес запозичення іншомовних слів як шлях взаємозбагачення мов [Електронний ресурс]. Зб. Наук. Праць Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Хмельницький: Вид. центр ХНУ, 2009. № 4. С. 113-115.
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apftp_2009_4_47.
28. Мельник С.М. Іншомовна лексика як джерело лексичних інновацій у художній прозі кінця ХХ – початку ХХІ століть. Київ: Лінгвістика, 2010. № 2 (20). С. 186-192.
29. Муромцева О.Г. Тенденції розвитку словникового складу української мови – (кінець 80-х-90-ті рр.). Зб. Наук. Праць. Сер. Мовознавство / ред. В.В. Німчук. Київ: Вид. центр Пульсари, 2002. С. 22-25.
30. Огиенко И.И. Иноземные элементы в русском языке: история проникновения заимствованных слов в русский язык. Киев, 1915. 136 с.

31. Олефиренко Н.Ф. Современные проблемы науки о языке: уч. пос. Москва: Флинт, 2005. 416с.
32. Панасюк І.М. Англiцизми навколо нас: аномалія чи норма? [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://irynapanasiuk.blogspot.com/2015/10/blog-post_25.html.
33. Переломова О.С. Інтертекстуальність як системотвірна текстово-дискурсивна категорія. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя, 2008. № 34. С. 87-95. Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_34_10.
34. Петришин О.Л. Новітні англомовні запозичення як засіб міжкультурної комунікації [Електронний ресурс]. Young Scientist, 2018. № 3.1 (55.1). Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/33.pdf>.
35. Полякова Т. М. Лексичні інновації іншомовного походження в сучасній російській мові: на матеріалі мови ЗМІ останнього десятиріччя ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук). Київський національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Київ. 2004.
38. Попова Н.О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову: 90-і рр. ХХ ст.-початок ХХІ ст. (автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук). Запорізький державний університет, Запоріжжя. 2005.
39. Потебня А.А. Из записок о русской грамматике. Москва: Просвещение, 1968. 269 с.
40. Радчук В.Д. Глобалізація і переклад. Журн. Іноз. Літ.: Всесвіт, 2002. № 5-6 . С. 127 – 136.
41. Радчук В.Д. Мова в Україні: стан, функції, перспективи. Мовознавство, 2002. № 2-3. С. 39-45
42. Радчук В.Д. Параметри і взаємодія мов. Київ: Дивослово, 2005. № 6. С. 36-44

43. Романов Ю.А. Англицизмы и американизмы в русском языке и отношение к ним. Санкт-Петербург, 2000. 152 с.
44. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля – К, 2006. 716 с.
45. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля – К, 2011. 844 с.
46. Селігей П.О. Що нам робити із запозиченнями? Українська мова, 2007. № 4. С. 16-32.
47. Сімонок В.П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. Харків: Основа, 2000. 331 с.
48. Сімонок В.П. Розширення семантичної структури запозичених слів. Науковий вісник ДДПУ ім. Івана Франка: зб. Наук. Праць: Мовознавство. Сер. Філологічні науки, Дрогобич, 2016. Т. 2. № 5. С. 96-99
49. Скорейко-Свірська І.П. До питання про класифікацію запозичень. Тези міжнародної науково-практичної конференції: Наука та практика: зб. Наук. Праць: Інновація. Полтава, 2007. Т. 1. С. 1
50. Скорейко-Свірська І.П. Загальні тенденції фонетико-графічної асиміляції науково-технічних термінів англomовного походження. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: зб. Наук. Пр. Сер. Проблеми української термінології, Львів, 2008. № 620. С. 91-94.
51. Стишов О.А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст.: на матеріалі мови засобів масової інформації (автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. філол. наук). Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, Київ. 2003. Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/3461.html>.
52. Струганець Л.В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2002. 352 с.
53. Фабіан М.П. Сучасні дослідження з іноземної філології. Вісник Ужгородського ун-ту: зб. Наук. Праць: Сучасні дослідження з іноземної філології, Ужгород, 2018. Вип. 16. 233 с.

54. Фаріон І.Д. Англомовний наступ в українській дійсності. Зб. Наук. Праць: Сучасність, 2000. № 3. С. 150 – 157.
55. Федорець С.А. Мовні новоутворення: запозичення чи засмічення. Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: зб. Наук. Праць: Лінгвістичні дослідження. Харків: Вид. центр ХДПУ, 2000. № 5. С. 104-106.
56. Чернікова Л.Ф. Англiцизми в сучасній українській мові / Л.Ф. Чернікова, Т.І. Смілик // Культура народів Причорномор'я : науч. Журнал, 2009. № 152. С. 129-133.
57. Borkovska I.P. The theory of borrowing in the linguistic literature. Вісник Київського національного технічного університету, Київ, 2017. С.48.
58. Magami A. Concepts of Borrowings in Modern Science of Linguistics, Reasons of Borrowed Words and Some of Their Theoretical Problems in General Linguistics. International Journal of English Linguistics, 2015. Vol. 5. No. 6. Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.5539/ijel.v5n6p157>
59. Magdalena B.-G. Linguistic Borrowing in the English Language of Economics. 2015. Режим доступу: <http://journals.openedition.org/lexis/643>.
60. Showqi B. Lexical Borrowing: The Case of English Loanwords. Hadhrami Arabic International Journal of Language and Linguistics, 2015. Vol. 2, No. 6. P. 12-24.
61. Tabiati S.E., Yannuar The Borrowed Words in Jakarta Post Newspaper: A Case of Varieties of English. Englishes for Communication and Interaction in the Classroom and Beyond. Malang, 2012. 15 p.
62. V. Chandra Sekhar Rao The Significance of the Words Borrowed Into English Language. Journal for Research Scholars and Professionals of English Language Teaching, 2008. Issue 6. Vol. 2. Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/Drcsrao-WordsBorrowedIntoEnglishLanguage.pdf>

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

63. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sum.in.ua/>.
64. Англо-український, українсько-англійський словник / укладачі: Биховець Н.М., Борисенко І.І., Герасименко Г.О. та ін. // за ред. Ю.О. Жлуктенка. Київ: ВЦ «Академія», 1997. 696 с.
65. Бабик С.П., Сюта Г.М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С.Я. Єрмоленко. Харків: Фоліо, 2006. 623 с.
66. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 2015. 1728 с.
67. Данилюк І.Г. Сучасний словник іншомовних слів для середньої і вищої школи/ І.Г. Данилюк. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 576 с
68. Семотюк О.П. Сучасний словник іншомовних слів. Харків : Видавництво «Ранок», 2007. 464 с.
69. Словник іншомовних слів / за ред. Морозова – 2-е вид., виправлене і доповнене. Київ, 2002. С.480
70. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів та словосполучень. Уклали: О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. Київ: Довіра. 2006. 789 с.
71. Українська мова: Енциклопедія [Електронний ресурс]. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, Київ. 2000. 752 с. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>.
72. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), М.П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
73. The new Oxford American dictionary. – 2nd ed. p. cm. by Erin McKean. 1. English language – United States – Dictionaries. 2. Americanisms – Dictionaries. 2005.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- 1) Кідрук М. Подорож на Пуп Землі : роман / Макс Кідрук. – Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 368 с.: кольор вкл.
- 2) Кідрук М. Любов і піраньї : роман / Макс Кідрук. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 288 с. : іл., кольор. вкл.
- 3) Брати Капранови Щоденник моєї секретарки: роман. Видавництво: Зелений пес / Гамазин. Київ, 2011. 400 с.
- 4) Карпа І. 50 хвилин трави : роман / Ірена Карпа. – Видавництво: Фоліо. Київ, 2004. 239 с.

*Додаток А***Анкетування на тему: « Використання англійців у сучасному світі »**

Шановний учаснику опитування, прошу Вас відповісти на представлені нижче питання. Ваші відповіді допоможуть у написанні дипломної роботи магістра на тему : «Структурно-семантичні типи та функціонування англійців у мові сучасної постмодерної прози ». Опитування має анонімний характер, а отримані дані будуть використані лише узагальнено в наукових і практичних цілях. Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді (якщо в формулюванні питання не вказано інше).

Анкета**1. Ваша стать:**

- чоловіча;
- жіноча.

2. Ваш вік:

- 15-22 роки;
- 23-30 років;
- старше 30 років.

3. Ваша освіта:

- неповна середня;
- середня;
- неповна вища;
- вища.

4. Якими мовами ви володієте? (оберіть одну або декілька варіантів відповідей)

- українською;
- англійською;
- російською;
- німецькою;
- французькою.

5. Чи добре знаєте англійську мову?

- так;
- знаю, але погано;
- ні.

6. Чи знаєте Ви, що таке «англізми» ?

(Англізми – це різновид мовного запозичення: слово, його окреме значення, вислів тощо, які запозичені чи перекладені з англійської мови)

- так;
- ні.

Продовження додатку А

7. Напишіть декілька прикладів англізмів:

Наприклад: _____.

8. Чи часто ви їх використовуєте?

так;

ні.

7. Прочитайте подані речення. Чи зрозумілі вам ці речення?

1)...Наполягають на тому, що подорож – це спосіб досягти якогось захопливого *фінішу*, і тому хвилювання й небезпеки дороги варто звести до мінімуму.

2)Другий *тайм* добігав кінця, йшла вісімдесят п'ята хвилина поєдинку.

так;

ні.

8. Чи часто трапляються англомовні запозичення у рекламній сфері?

так;

ні.

9. Чи дратують вас такі запозичення?

так;

ні.

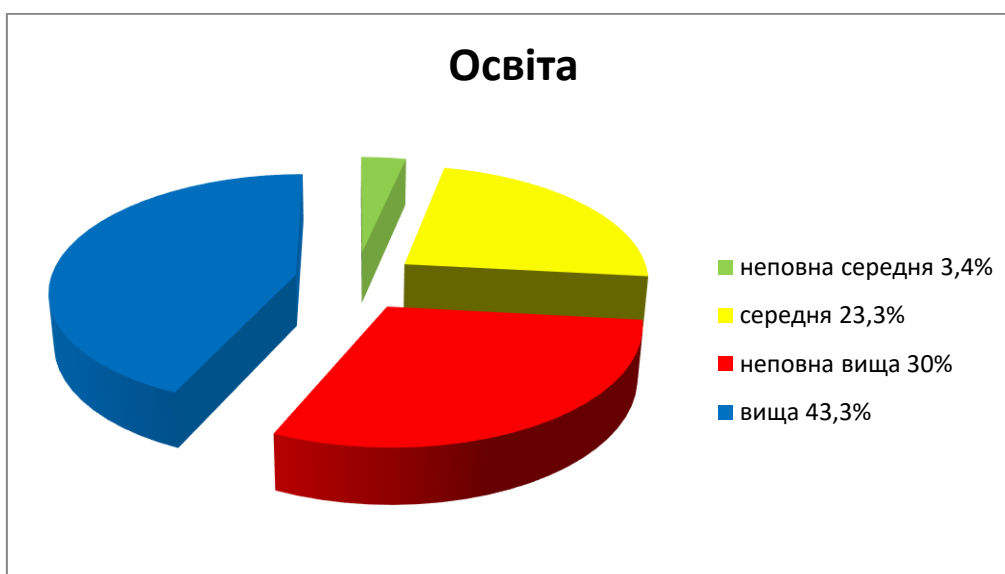
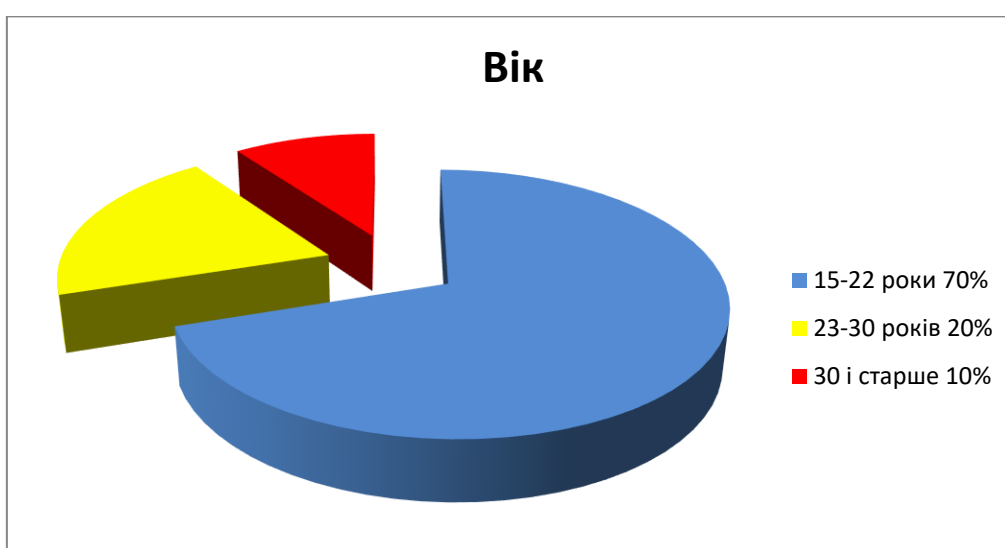
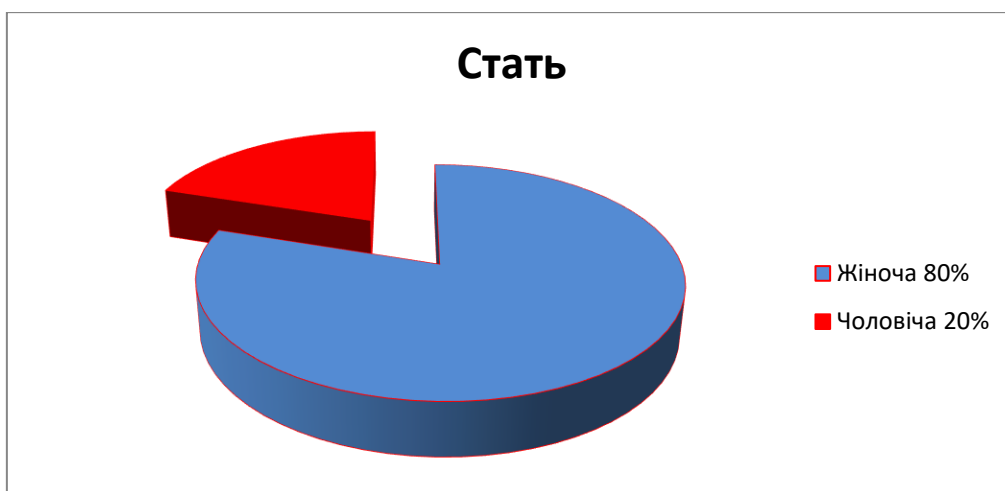
10. Чи хотіли б ви викоренити їх з української лексики?

так;

ні.

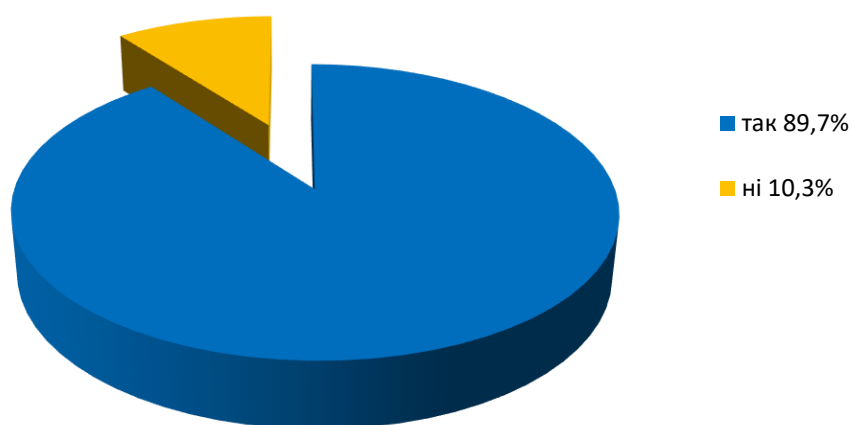
Поясніть, чому саме? _____

_____.

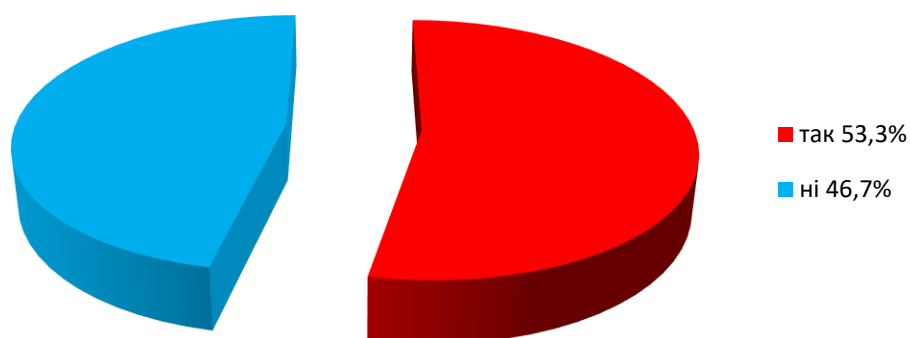

Продовження додатку Б

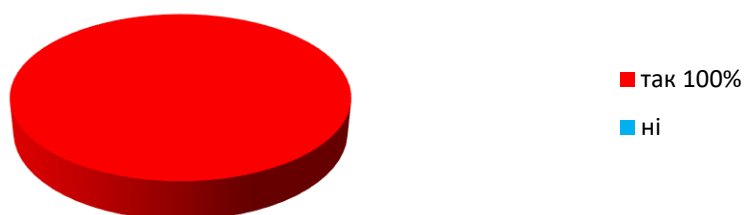
Чи знаєте ви, що таке "англізми"?

Чи часто ви їх використовуєте?

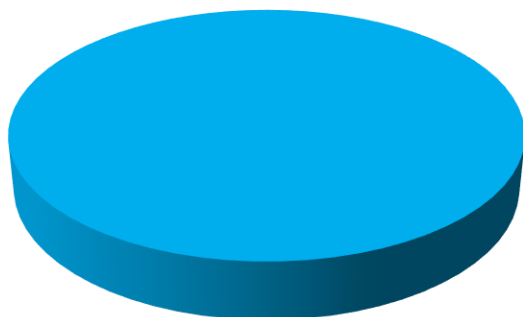

Прочитайте подані речення. Чи зрозумілі вам ці речення?1)...Наполягають на тому, що подорож – це спосіб досягти...

Продовження додатку Б

Чи часто трапляються англомовні запозичення у рекламній сфері?

■ так 100%

■ ні

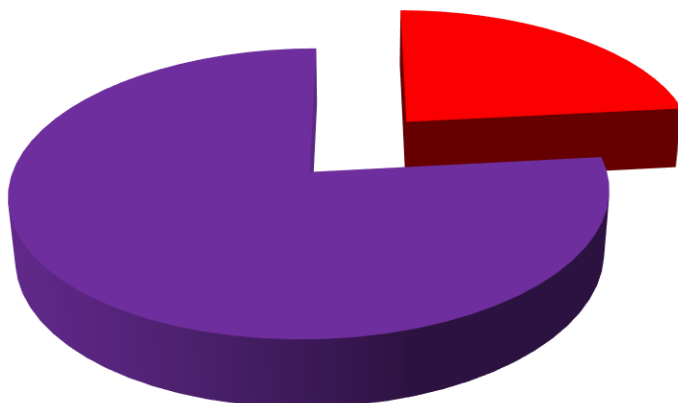
Чи дратують вас такі запозичення?

■ так 20%

■ ні 80%

Чи виникають труднощі в тлумаченні іншомовних слів?

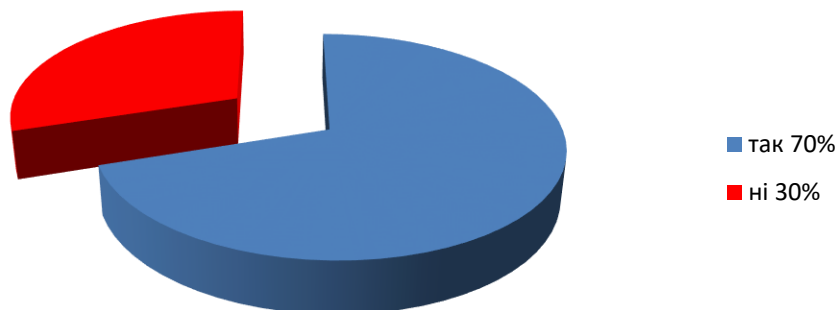

■ так 23,3%

■ ні 76,7%

Продовження додатку Б

Чи хотіли б ви викоренити їх з української лексики?

Таблиця 1.

Популяризовані терміни іношомовного походження за аналізом соціолінгвістичного методу - анкетування

Комп'ютерна техніка та технології	Спорт	Їжа
<i>Медіа</i>	<i>Футбол</i>	<i>Сандвіч</i>
<i>І-мейл</i>	<i>Фідбек</i>	<i>Пудинг</i>
<i>Ноутбук</i>	<i>Старт</i>	<i>Біфштекс</i>
<i>Нетбук</i>	<i>Коуч</i>	<i>Ростбіф</i>
<i>Інтернет</i>	<i>Фініш</i>	<i>Панкейк</i>
<i>Ворд</i>	<i>Тайм</i>	<i>Чизбургер</i>
<i>Гугл</i>	<i>Інсайд</i>	
<i>Вай-фай</i>	<i>Бокс</i>	
<i>Смартфон</i>	<i>Хокей</i>	
<i>Сканер</i>	<i>Спортсмен</i>	
<i>Принтер</i>	<i>Тренер</i>	
<i>Гаджет</i>	<i>Спорт-клуб</i>	

SUMMARY

Holovina O.V. Structural-semantic types and functioning of English borrowings in the language of contemporary postmodern prose.

The master's work is devoted to the research of the structural-semantic and functioning of the latest borrowings in modern postmodern prose.

Modern Ukrainian language is rich in foreign language borrowing, which is often used in modern post-modern literature and everyday life of society. Borrowing is an integral part of any language that helps to name a new modern phenomenon in English words. They evoke the modern Ukrainian language of color, originality and expressiveness.

The relevance of the topic of research is determined by the importance of English in contemporary literature, as the linguists' attention to borrowed vocabulary as a component of the vocabulary of the Ukrainian language has increased.

The purpose of this work is to analyze the structural-semantic types and functional features of foreign words in modern postmodern prose.

The object of the study is new English-language borrowing, which functions in the language of contemporary postmodern prose.

The document consists of theoretical and practical parts and conclusions.

The study showed that the latest borrowing is intensively being adapted and adapted to the lexicon of the Ukrainian language. The main lexical-semantic groups of non-neglect were singled out; the structural features of English borrowings have been investigated; the word-forming potential and structural-grammatical features of English borrowings have been identified.

The results of the study allow us to continue and expand the study of English borrowings in general linguistics, to analyze the use of various borrowings in contemporary postmodern literature.